

A Magyar Juh- és Kecsketenyésztő Szövetség juhfajtákra vonatkozó tenyésztési programja

1. Ellátási terület

A Magyar Juh- és Kecsketenyésztő Szövetség az állattenyésztésről szóló 1993. évi CXIV. törvény és annak végrehajtására vonatkozó FM rendeletek alapján minden olyan elismert vagy elismerésre bejelentett juh fajta illetve keresztezési program törzskönyvezésével, tenyésztésének szervezésével foglalkozik, amelyet a Szövetség tenyésztési programjába befogad, és amelynek tenyésztői a Szövetség tagjai, akik a Szövetség szabályzatait, határozatait magukra nézve kötelezőnek tekintik.

A Szövetség a tenyésztési programjában szereplő fajták, keresztezések tenyésztésének szervezését a Szövetség Alapszabálya szerint országos hatáskörrel végzi.

A Szövetség biztosítja, hogy a tagjai az Állattenyésztési törvénynek illetve az érvényben lévő vonatkozó rendeleteknek megfelelő tenyészállatokat állítanak elő a hazai és külföldi igények kielégítésére.

2015.06.12.

2. A Szövetség tenyésztési programjában szereplő fajták, önálló névvel ellátott keresztezési programok:

A különböző juhajták tenyésztésének kérdéseivel a Magyar Juh- és Kecsketenyésztő Szövetségen belül a Tenyésztők Tanácsa foglalkozik.

A Szövetség a következő elismert illetve elismerésre bejelentett fajtákról és önálló névvel ellátott keresztezési konstrukciókról vezet törzskönyvet illetve főkönyvet:

Magyar merinó
Német húsmerinó
Landschaf merinó
Romney
Charollais
Ile de France
Német feketefejú
Shropshire
Suffolk
Texel
Berrichon du cher
Blanc du Massif Central
Dorper
Fehér dorper
Bábolna tetra
Romanov
Awassi
Brit tejelő
Lacaune
Tejelő cigája
Cigája
Cikta
Hortobágyi racka (fehér, fekete)
Gyimesi racka

Az egyes fajták standard leírásai a mellékletben találhatóak.

3. A Szövetség tenyésztési tevékenységének alapelvei

3.1. A tenyésztési cél a nemesítési munka legfőbb meghatározója.

A gazdaságos termelés és a piacképes termékelőállítás elérése érdekében nagy tenyészértékű, a gazdaságilag fontos tulajdonságokat nagy biztonsággal átörökítő tenyészállatokat kell biztosítani a köztenyésztés számára.

A Szövetség tenyésztési célja az ennek megfelelő minőségű tenyészállatok előállítására, a fajtatiszta állományok genetikai képességének fenntartása és javítása.

Az egyes fajták más-más tulajdonságokkal rendelkeznek, különböző az előállított termékek minősége, eltérő a termékelőállítás optimális módszere. Ennek megfelelően eltérő az alkalmazott tenyésztési módszer, vagy ha a módszer lényegében azonos is, különböző eljárásokat és paramétereket használnak a tenyészkiválasztásban. Az egyes fajtákra, keresztezési programokra vonatkozó konkrét tenyésztési cél a standard leírásokban szerepel.

3.2. A Szövetség tenyésztési programja a következő tenyésztési módszereket foglalja magába:

3.2.1. Fajtatiszta tenyésztés:

Ez a Szövetség alapvető tenyésztési módszere, a fajtatiszta állományok termelési tulajdonságainak javítását szolgálja, az egyes populációk fajtára jellemző tulajdonságainak megőrzésére és javítása mellett. A fajtatiszta tenyésztés nemcsak a fajtafenntartást, hanem az apai és anyai vonalakat az árutermelő (keresztezett) állományok előállítását is szolgálja, amelyek a nagyobb homozigóciával rendelkező populációk keresztezéséből származó heterózis hatást kihasználják egy magasabb szintű termékelőállításban.

Az egyes fajták törzskönyvébe csak a *fajta standard tulajdonságaival rendelkező, a fajtára előírt minimum paramétereket elérő egyedek* kerülhetnek, és tenyészállat előállításra csak a fajta "A" törzskönyvében szereplő, azaz két generációban ismert származású, fajtatiszta apaállatok használhatók fel.

Tenyésztési szempontból fajtatiszta egyednek tekintjük azt az állatot, amely:

- ugyanazon fajta törzskönyvében szereplő fajtatiszta egyedeinek utóda és
- amelynek gényhányada az adott fajtában legalább 93,75%.

Mindamellettt a fajtatiszta tenyészetekben is végezhető keresztezés a tenyésztési programban meghatározott keretek között.

3.2.2. Keresztezés

3.2.2.1. Cseppvér keresztezés

Egy fajta valamely tulajdonságának javítása céljából végzett keresztezés a javítandó tulajdonságban kiváló más fajtával úgy, hogy a fajta saját standardjának továbbra is megfeleljen. A Szövetség fajtatiszta tenyésztési programja a cseppvér keresztezést elfogadja a következő feltételek mellett.

A keresztezésből származó nőivarú F_1 állatok a törzskönyvből kikerülnek az ellenőrzött állományba. A visszakeresztezés után a nőivarú egyedek visszakerülhetnek a fajta "B" törzskönyvébe, ha a fajtára előírt minimum paramétereket elérik és a küllemi bírálat alkalmával az egyed a fajtára jellemző küllemi jegyeket mutatják. A cseppvér keresztezést végző tenyészetek a Tenyésztők Tanácsának jóváhagyása alapján, a Tanács által engedélyezett időszakban született, apaállat minősítéssel rendelkező R_1 kosokat árutermelésre értékesíthetik.

3.2.2.2. Fajtaátalakító keresztezés

Lehetővé teszi egy fajta átalakítását egy nagyobb termelőképeséggel rendelkező fajtával, a kialakítandó fajtával történő, több generáción keresztül végzett szisztematikus átkeresztezésével. A fajtaátalakító keresztezés során a kialakítandó fajta "B" törzskönyvébe kerül az a nőivarú egyed, amelynek génhányada a 75%-ot eléri és teljesíti a fajtastandard követelményeit. A fajtaátalakító keresztezést végző tenyészetek a Tenyésztők Tanácsának jóváhagyása alapján, a Tanács által engedélyezett időszakban született, apaállat minősítéssel rendelkező R_1 kosokat árutermelésre értékesíthetik.

3.2.2.3. Közvetlen végtermék-előállító keresztezés

A keresztezés legegyszerűbb és legelterjedtebb módszere, amely leginkább a heterózis hatás kihasználására irányul. A keresztezésből származó utódok a tenyésztésbe nem kerülnek vissza. Leggyakrabban a húsformák javítása céljából alkalmazzák a húsfajták kosait vágóbárányok előállítására.

A húsfajták hazai fajtatizta tenyésztését éppen az indokolja, hogy a köztenyésztés számára megfelelő mennyiségű és minőségű apaállatokat állítsanak elő, amely a területhez jól alkalmazkodó, de kisebb hozamú fajtával keresztezve jó minőségű vágóbárányt produkál.

Tenyészállat előállító tenyészetekben is végezhető ilyen keresztezés az állománynak azon részében, amely az adott időszakban a tenyészállat előállításban nem vesz részt, de a tenyésztő biztosítja, hogy a keresztezésből származó bárányok nem kerülnek a tenyésztésbe (eltérő fedeztetési időszak, külön nyáj, elkülönített fedeztetés stb.).

3.2.2.4. Közvetett végtermék-előállító keresztezés

Szaporaságra, báránynevelő-képesség vagy bármely más termelő tulajdonság javítása érdekében végzett keresztezésből származó anyai populációkat kiváló apai tulajdonságokkal rendelkező fajtákkal kereszteznek. Az anyai populáció kialakításában elsősorban a szapora és/vagy jó tejtermelőképeséggű fajták fajtatizta kosainak van szerepe, a végtermék előállításában pedig a húsfajtáknak.

Anyai vonalként két fajta keresztezéséből származó F_1 egyedek törzskönyvi kivonattal forgalombahozhatóak, ha a keresztezésre használt anyák és apaállatok elismert vagy elismerésre bejelentett fajták törzskönyvében szerepelnek.

Amennyiben az anyai vonalat több fajtából és/vagy nem fajtatizta szülőktől állítják elő, úgy a keresztezést önálló névvel elismerésre be kell jelenteni. Ez esetben az egyedeket tenyésztési főkönyvben kell nyilvántartani.

A végtermék-előállító **keresztezésből** (3.2.2.3. és 3.2.2.4.) **származó utódok nem kerülhetnek törzskönyvbe**. A keresztezett anyai vonal utánpótlását az eredeti fajták keresztezésével kell előállítani.

3.2.2.5. Szintetikus vagy új fajták

Két vagy több fajta előnyös tulajdonságainak egyesítésére szolgál. Az egyes kiinduló fajták a keresztezési programban meghatározott génhányadban szerepelnek az önálló névvel elismerésre bejelentett szintetikus fajták egyedeiben.

3.2.2.6. A tenyésztőszervezet a Tenyésztők Tanácsa határozata alapján közli a Tenyésztési Hatóságnak a keresztezésbe bevont tenyészetek körét és az érintett egyedek létszámát.

3.3. Az alkalmazott szelekción eljárások:

A tenyész kiválasztás az állatok saját teljesítménye és az ősök, oldalági rokonok, utódok teljesítménye alapján történik.

A törzskönyvbe kerülés alapvető feltétele, hogy az egyedek a fajtastandardban meghatározott minimum paramétereket teljesítsék, vagyis a független szelekción határok módszerét alkalmazzuk minden fajta esetében.

Emellett a gazdaságilag fontos tulajdonságokban a gazdasági súly figyelembevételével indexeket képzünk, amely lehetővé teszi az állomány rangsorolását és a tenyészállatok kiválasztását.

A teljesítményvizsgálatok pontosabbá teszik az állatok tenyészértékének becslését.

A saját teljesítmény-vizsgálatok az egyedek termelőképességéről adnak képet, az ivadékvizsgálatok nyújtják a legmegbízhatóbb információt az örökítőképeségről. Az ivadékvizsgálatok nagyobb utódszám esetén adnak jó megközelítést a valódi örökítőképeségről, így az apaállatok tenyészértékbecslésében van nagy szerepük.

A Szövetség tenyésztési programja a következő teljesítményvizsgálatokat és index számításokat alkalmazza:

3.3.1. Saját teljesítmény-vizsgálatok:

3.3.1.1. Anyajuhok szaporasági teljesítménye

3.3.1.2. Báránykori testsúlygyarapodás

3.3.1.3. Üzemi saját teljesítmény-vizsgálat hústermelőképességre (ÜSTV)

3.3.1.4. Gyapjútermelés: finomság, fűrthosszúság, nyírósúly, tisztagyapjú súly

3.3.1.5. Éves és kifejlétkori testsúly

3.3.1.6. Tejtermelési saját teljesítmény-vizsgálat

3.3.1.7. Küllemi bírálat

3.3.2. Ivadékteljesítmény-vizsgálatok

3.3.2.1. Központos ivadék-teljesítményvizsgálat hústermelőképességre (KIV)

3.3.2.2. Üzemi ivadék teljesítményvizsgálat hústermelőképességre (ÜITV)

3.3.2.3. Üzemi ivadék teljesítményvizsgálat gyapjútermelőképességre (GYIV)

3.3.2.4. Üzemi ivadék teljesítményvizsgálat tejtermelőképességre (TIV)

3.3.3. Index képzés: összevont tenyészték

A teljesítményvizsgálati módszereket a tenyésztési hatóság által kiadott teljesítményvizsgálati kódex határozza meg, a teljesítményvizsgálatokat e kódex szerint kell végezni.

3.4. A tenyésztés szabályozása, a tenyésztő és a Szövetség feladatai és felelősségi körei:

Az **Elnökség** feladatai és kötelességei:

Szabálytalanságok tapasztalása esetén a tenyésztésvezető javaslata alapján az Elnökség dönt a tenyésztők tagsági viszonyának felfüggesztéséről, és a soron következő Közgyűlés elé terjesztheti a tenyésztők kizárását.

A **Tenyésztők Tanácsa** feladatai és kötelességei:

A Tenyésztők Tanácsa:

- dönt az új fajták és keresztezési programok tenyésztési programba történő felvételéről, törzskönyvének illetve főkönyvének alapításáról.
- dönt más tenyésztő szervezet által bejelentett fajta vagy keresztezés tenyésztési programjának, törzskönyvezési munkáinak végrehajtásának szerződés keretében történő végzéséről.
- határozza meg a tenyésztés elveit és fő irányait.
- a tenyésztésvezető javaslata alapján engedélyezi a fajtaátalakító és a cseppvér keresztezések esetén az R₁ kosok forgalmazásának engedélyezését.
- a közgyűlések közötti időszakban a tenyésztési kérdésekben döntéseket hoz, állásfoglalásokat készít, amelyekről a közgyűlést tájékoztatja.

A **tenyésztésvezető** feladatai és kötelességei:

A tenyésztésvezető felelős a tenyésztők számára fontos információk gyors elterjesztéséért, a származási igazolások kiállításáért és a koordinációs tevékenységért. Ha a tenyésztési programmal ellentétes események történnek, a Szövetség tenyésztésvezetője köteles erre felhívni a tenyésztő figyelmét. Amennyiben a tenyésztő ennek ellenére a tenyésztési programmal ellentétes tevékenységet végez, úgy a Szövetség tenyésztésvezetője a Szövetség Elnökségéhez felfüggesztési javaslatot köteles benyújtani. Engedélyezi a kosnevelő telepekre a növendékkosok felvásárlását.

A **régióvezető** feladatai és kötelességei:

A régióvezető felelős a régió törzskönyvezési és teljesítményvizsgálati munkáinak koordinálásáért, értékeléséért, a tenyésztés felülvizsgálatok szervezéséért, végrehajtásáért, a származásellenőrzési vizsgálatok szervezéséért, végrehajtásáért. Irányítja a hozzá tartozó szakbizottság munkáját és a szakbizottsághoz tartozó fajták minősítő bírálatait. Koordinálja, ellenőrzi a hozzá tartozó instruktorok munkáját. Kijelöli, engedélyeztet, felvásárolja és beszállítatja a régió tenyészteteiből a központi nevelésre szánt kosokat. Felügyeli, ellenőrzi és szakmailag irányítja a régió területén lévő központi kosnevelő telepeket.

A Szövetség **instruktorainak** feladatai és kötelességei:

Az instruktor felelős az általa felvett adatok pontosságáért, a jelölések megfelelő végrehajtásáért, az adatok számítógépre viteléért, a tenyésztő illetve a Központi Iroda kérésére történő, a számítógépes program segítségével megvalósítható feldolgozások elvégzéséért.

A Szövetség **munkatársainak** feladatai és kötelességei:

A törzskönyvezést a Szövetség törzskönyvezési szabályzata szabályozza. A Szövetség számítógépes törzskönyvi adatfeldolgozást végez, és folyamatosan szolgáltatja az adatokat az Országos Állattenyésztési Adatbanknak. Az adatbankkal fennálló számítógépes kapcsolat lehetővé teszi a tenyésztési hatóság folyamatos ellenőrző tevékenységét és ezen keresztül az adatok hitelesítését.

Szövetségen belül a tenyésztők éves tevékenységét értékelni kell tenyésztési évenként. A tenyésztési év minden év január 1-ejétől december 31-ig tart.

A Szövetség munkatársainak kötelessége a tenyésztőt az általa választott tenyésztési program végrehajtásában támogatni.

A Szövetség **tagjainak, tenyésztőinek** feladatai és kötelességei:

A Szövetség tenyésztési programja által biztosított kereteken belül minden tenyésztőnek kötelessége, hogy saját tenyészetében következetes tenyésztési munkát végezzen.

Tenyészállatot minden Szövetségi tagnak joga van előállítani, amennyiben a tenyészállat az általa tenyésztett - a Szövetség tenyésztési programjába befogadott - elismert vagy elismerésre bejelentett fajta törzskönyvben szereplő egyedektől, illetve elismert vagy elismerésre bejelentett keresztezési program főkönyvébe került egyedektől származik. A tenyésztő felelős a származási adatok pontosságáért, a megfelelő minőségű apaállatok beállításáért, a párosítási tervek pontos végrehajtásáért és az általa, a törzskönyvezési szabályzat szerint gyűjtött adatok pontosságáért. A tenyésztő kötelessége értesíteni az instruktort minden egyes tenyésztési eseményről legalább 10 nappal az esemény előtt, és a tenyésztéssel, törzskönyvezéssel kapcsolatos adatszolgáltatást folyamatosan biztosítani.

A tenyésztő joga, hogy a Szövetség tenyésztési programjában szereplő tenyésztési módszerek és fajták közül válasszon, ugyanakkor felelős a választott program következetes végrehajtásáért.

Amennyiben a tenyésztő egy tenyésztési évet meghaladóan tenyésztői tevékenységet (termékenyítés, hárembe állítás, ismert származású bárányok előállítás, báránykori súlymérés...) bizonyíthatóan nem végez, tagsági viszonya kizárással megszüntethető.

3.5. A tenyésztési munka ellenőrzése

A Szövetség kötelessége, hogy a tenyésztői munkát, az adatgyűjtést és -szolgáltatást, a szövetségi tagok által elfogadott tenyésztési program megvalósulását rendszeres időközönként ellenőrizze. Az ellenőrzések, felülvizsgálatok során tapasztalt rendellenességek, hibák okait fel kell tární és a hasonló jelenségek előfordulását megfelelő intézkedésekkel meg kell előzni.

Minden teljes tenyésztési év végén a régióvezető és az instruktor jegyzőkönyvben értékeli a tenyésztői tevékenységet és – ha szükséges – javaslatot tesz a tagsági viszony felülvizsgálatára.

A Szövetségnek és a Szövetség tagjainak törvényben előírt kötelessége a tenyésztési hatóság ellenőrzési tevékenységéhez minden segítséget és lehetőséget biztosítani.

A származási adatok elsődleges ellenőrzése a megadott termékenyítési (háremszerű vagy kézből történő ill. mesterséges termékenyítés) időpontja és az

ellés időpontjának egybevetésével történik. A származás azonosság meghatározására döntő módszerként a DNS vizsgálatot fogadjuk el. A származási adatok ellenőrzésének nyilvántartása a számítógépes törzskönyvi nyilvántartási program része.

3.6. A törzskönyvi ellenőrzésben tartott állományok jelölése: A mindenkor érvényben lévő egységes juh jelölési és nyilvántartási rendelet alapján történik.

3.7. Az apaállatokkal és tenyészállatokkal kapcsolatos szabályok

3.7.1. Tenyészállatnak csak a törzskönyvbe vagy főkönyvbe került egyedek és azok utódai tekinthetők. Törzskönyvben szereplő egyednek számít az a tenyészállat is, amelyet a Szövetség elismert külföldi tenyésztési szervezet – a Tenyésztési Hatóság által hitelesített – származási igazolása (pedigree) alapján honosított.

3.7.2. Apaállatnak tekinthetők és köztenyésztésben korlátozás nélkül használhatók az "A" vagy – őshonos fajták esetében – „B” törzskönyvbe került és a "K" besorolású kosok (Törzskönyvezési szabályzat 5.1. pontja), melyek rendelkeznek származási okmánnyal és a surlókór ellenállóképesség növelési program szerinti (3.9.3.) genotípus vizsgálati eredménnyel.

Tenyészállat előállításra csak a Szövetség törzskönyvi nyilvántartásába felvett "A" vagy – őshonos fajták esetében – „B” törzskönyvbe került apaállatok használhatók, amelyek megfelelnek a surlókór-ellenállóképesség növelési programban előírt (3.9.3.) követelményeknek is. E kosok ezzel megkapják a szövetségi hozzájárulást a mesterséges termékenyítési engedély kiadásához. Az új törzskönyvet használatbavétel előtt a tenyésztő köteles bejelenteni és DNS mintáját beküldeni a Szövetség Központi Irodájának, vagy a surlókór-vizsgálat mintájából kérni a DNS vizsgálatot.

A törzskönyvbe felvett egyedek elsősorban a törzskönyvbe felvételre kijelölt anyák célpárosítása után született és az előírt paramétereknek megfelelő kosok közül kell kijelölni.

Az elismerésre bejelentett önálló névvel ellátott keresztezési programokban, a program által meghatározott körben, a programban meghatározott apaállatok használhatók fel. A keresztezési programon kívül apaállatok köztenyésztés céljára csak az elismerést követően hozhatók forgalomba.

3.7.3 A Szövetség tagjai betartják a szakszerű, törvényben előírt apaállat használat szabályait.

3.7.4. Származási okmányok kiadása

3.7.4.1. Származási igazolást minden egyéves korban minősített, „A”, „B” vagy „K” törzskönyvi besorolású kos kaphat, illetve minden olyan nőivarú egyed, amelynek szülei a törzskönyv „A” vagy „B” részében szerepelnek, és a fajta számára a tenyésztési programban előírt minősítő adatokkal rendelkezik.

3.7.4.2. Törzskönyvi kivonat minden olyan apaállattá minősített kosról illetve nőivarú egyedről kiállítható, amelynek szülei a törzskönyvi nyilvántartásban szerepelnek.

3.7.4.3. Első származási okmányt kizárólag az állatok tenyésztője igényelhet.

3.7.5. A Szövetség a felvett származási adatok ellenőrzése céljából rendszeresen végez származásellenőrzési vizsgálatokat.

- 3.7.5.1. A tenyésztő vagy a Szövetség megbízásából végzett, a származás igazolására irányuló DNS vizsgálatok eredményét a vizsgálatra akkreditált laboratórium eredeti vizsgálati jegyzőkönyve alapján fogadja el a Szövetség.
- 3.7.5.2. Amennyiben a származással kapcsolatban kétség merül fel, a Szövetség származásellenőrzési vizsgálatot rendelhet el.
- 3.7.5.3. Amennyiben a tenyésztő nem járul hozzá a származásellenőrzési vizsgálat elvégzéséhez, akkor a 3.7.6.3. és a 3.8.5. szakaszban foglaltakat kell alkalmazni.
- 3.7.6. Amennyiben a tenyésztőnél a törzskönyvi nyilvántartásban lévő anyáktól született utódokvizsgálata során:
- 3.7.6.1. 10%-nál kisebb arányú hibás származást állapítottak meg, a hibás származású egyedek származási adatait a törzskönyvből törölni kell.
- 3.7.6.2. 10-20% közötti hibás származás esetén a vizsgált ellési ciklusban született összes nem bizonyított származású egyed származási adatait a törzskönyvből törölni kell.
- 3.7.6.3. A 20% feletti hibás származás hamis adatközlésnek minősül és ennek megfelelően a 3.8.5. szakasz szerint kell eljárni (tenyészállat előállítási jog megvonása), és a származásellenőrzési vizsgálat alapján bizonyított származású egyedek kivételével a vizsgált ellési ciklusból származó összes egyed származási adatait a törzskönyvből törölni kell.
- 3.7.6.4. Az 50% feletti hibás származás a tenyésztési program szabályainak súlyos megsértését jelenti, ezért az elnökség köteles azonnal felfüggeszteni a rendes tagsági viszonyt (Alapszabály 6.§), és az adott ellési ciklusból származó összes egyed származási adatait a törzskönyvből törölni kell.
- 3.7.7. A tenyésztők értékesítéskor figyelembe veszik a Tenyésztők Tanácsa által meghatározott apaállat és tenyészállat irányárakat. Törzskönyvezett állományból tenyészállatot csak származási okmánnyal és tenyészállat vásárlási jegyzőkönyvvel adnak el vagy vesznek, és a jegyzőkönyv egy példányát az értékesítést követő egy hónapon belül a területileg illetékes instruktornak átadják.
- 3.7.8. Az előállított tenyészállatok állategészségügyi követelményeit a tenyésztő szavatolja.
- 3.8. Szankciók a tenyésztési-törzskönyvezési munkák szabálytalan végzésével kapcsolatban:**
- 3.8.1. Ha a törzskönyvi szabályzatban rögzített adatgyűjtési és -szolgáltatási feladatot a tenyésztő nem teljesíti.
- 3.8.2. Ha a tenyésztő hamis tenyésztési és termelési adatokat szolgáltat.
- 3.8.3. Ha a tenyésztő által tartott tenyészállatok tartási, takarmányozási körülményei nem felelnek meg a környezet- és természetvédelmi, állatvédelmi követelményeknek.
- 3.8.4. Ha apaállat, tenyészállat eladáskor a 3.7.7. bekezdés előírásait nem tartják be

3.8.5. A Tenyésztők Tanácsa által kijelölt bizottság kivizsgálja a szabálytalanságot. Ha ez a bizottság a tenyésztőt elmarasztalja a szabálytalanság (3.8.1.-3.8.4) elkövetésében:

Az állat tenyésztőjétől

- első esetben egy évre,

- második esetben három évre

megvonásra kerül az apaállat, tenyészállat előállítási jog (a tenyésztő által ezen időszak alatt előállított – született illetve minősített – egyedek származási igazolást, törzskönyvi kivonatot nem kaphatnak). A 3.7.6.3. szakasz miatt megvont tenyészállat előállítási jog csak akkor érvényesíthető újra – és a szankció időtartama alatt született egyedek származása csak akkor válik hitelessé – ha a tenyésztő saját költségén végzett származásellenőrzési vizsgálat eredmény 10%-nál kisebb arányú hibás származást mutat.

- harmadik esetben a Tenyésztők Tanácsa előterjesztése alapján a Közgyűlés dönt a tagsági viszony megszüntetéséről, és kezdeményezi a tenyésztési hatóságnál az Állattenyésztési Törvény által előírt szankciók alkalmazását.

3.9. A súrlókérral szembeni rezisztencia növelése

3.9.1. Előzmények

A súrlókór (scrapie) az ún. TSE (Transmissible Spongiform Encephalopathy) betegcsoportba tartozik, nem öröklődő betegség, kifejlődéséhez fertőző ágens jelenléte és öröklött hajlam szükséges. A betegség valószínűleg egy kóros prionfehérje elfogyasztása és szervezetben belüli felhalmozódása következtében alakul ki. A fertőzés, mai ismereteink szerint, a kóros prionfehérje szájon át (takarmánnyal) történő föl vételével történik, a betegség kialakulásáig általában hosszú idő telik el.

1. táblázat Aprionfehérje-genotípusok és a betegség megjelenésének valószínűsége rizikócsoportok szerint

Rizikó-csoport	Genotípus	A súrlókór klinikai megjelenésének valószínűsége
R1	ARR/ARR	az egyed és az utód megbetegedése nagyon kis valószínűségű
R2	ARR/AHQ ARR/ARH ARR/ARQ	az egyed és az utód megbetegedése kis valószínűségű
R3	AHQ/AHQ AHQ/ARH AHQ/ARQ ARH/ARH ARH/ARQ ARQ/ARQ	az egyed megbetegedése kis valószínűségű, de az utódok közül néhány veszélyeztetett lehet a másik szülő genotípusától függően
R4	ARR/VRQ	az idetartozó genotípusú egyedeknél már előfordulhat súrlókór, és az utódok megbetegedési esélye nagyobb, mint az R3-as csoportban
R5	AHQ/VRQ ARH/VRQ ARQ/VRQ VRQ/VRQ	a betegség kockázata a legnagyobb

A prionfehérje DNS vizsgálatával öt genetikai változat azonosítható (ARR, AHQ, ARH, ARQ, VRQ), melyek eltérő súrlókór rezisztenciával párosulnak. Minden egyed két genetikai változattal rendelkezik (genotípus), egyiket az egyik, másikat a másik szülőtől örökli. A két ARR alléllal rendelkező juhok (ARR/ARR) gyakorlatilag ellenállók súrlókórral szemben, legfogékonyabbak a VRQ/VRQtípusú egyedek. A prionfehérje genotípusok öt rizikócsoportba sorolhatók (1. táblázat).

Mindent meg kell tenni a betegség magyarországi kialakulásának, elterjedésének megakadályozása érdekében.

Ennek elemei:

- TSE gyanús esetek bejelentési kötelezettsége (állattartó, forgalmazó)
- 18 hónaposnál idősebb korú elhullott, kényszervágott, emberi fogyasztásra levágott juhok meghatározott rendszer szerinti vizsgálata (monitoring rendszer) (állattartó, vágóhely: nyilvántartás, állatorvosi hálózat: végrehajtás)
- Szelekció a fogékony genotípusok eliminálására illetve az ellenálló genotípusok elterjesztésére. (Törzsállományok tenyésztői)

Tenyésztési programunk a szelekciós eljárásra terjed ki.

3.9.2. A korábbi vizsgálatok eredményei

Magyarországon 2004. óta végeznek vizsgálatot a prion fehérje genotípusok tekintetében. A korábbi vizsgálatok eredményei (2. táblázat) szolgálnak jelenlegi tenyésztési programunk alapjául.

2. táblázat Az ARR és VRQ allél gyakorisága és a rizikó csoportok százalékos előfordulása (2005-2007)

Fajta	n	ARR	VRQ	R1	R2	R3	R4	R5
Magyar merinó	1598	49,1	1,2	22,5	52,1	23,0	1,3	1,2
Német húsmerinó	1546	52,4	1,0	26,4	51,1	20,5	1,0	1,0
Landschaf merinó	550	38,5	0	12,0	53,1	34,9	0	0
Charollais	144	39,6	14,6	14,6	36,1	20,8	13,9	14,6
Ile de france	654	76,1	6,0	57,8	26,9	3,5	9,8	2,0
Német feketefejű	545	65,6	0,6	41,8	46,6	10,5	0,9	0,2
Suffolk	1027	55,8	0,4	29,6	52,0	17,5	0,4	0,4
Texel	200	51,0	5,5	24,0	46,0	18,5	8,0	3,5
Awassi	19	7,9	0	0	15,8	84,2	0	0
Brit tejelő juh	151	28,8	0	8,6	40,4	51,0	0	0
Lacaune	528	65,5	0,4	39,6	51,3	8,3	0,6	0,2
Tejelő cigája	96	27,6	6,8	1,0	44,8	40,6	8,3	5,2
Cigája	158	40,8	3,5	19,0	39,9	34,2	3,8	3,2
Cikta	41	14,6	0	4,9	19,5	75,6	0	0
Fehér racka	954	34,1	3,0	11,3	43,3	39,3	2,2	3,9
Fekete racka	89	39,9	10,7	3,4	29,2	47,2	5,6	14,6
Gyimesi racka	168	36,0	3,6	13,7	43,5	36,3	1,2	5,4
Bábolnai tetra	85	34,7	3,5	15,3	32,9	32,9	5,9	12,9
Romney	9	44,4	5,6	11,1	66,7	11,1	0	11,1
Bergschaf	1	50,0	0	0	100,0	0	0	0

3.9.3. A korábbi vizsgálati adatok és az EU előírások figyelembevételével az összes Magyarországon tenyésztett fajtánál egységesen a következő tenyésztési programot alkalmazzuk:

- Az összes törzskos genotípezését el kell végezni és az apaállattá csak genotípezett kos szabad minősíteni.
- Új törzskosnak **csak** az R1-R3 rizikócsoportba tartozó kosokat szabad beállítani, ezen belül törekedni kell az R1-R2 rizikócsoportba tartozó kosok használatára.
- VRQ allélt hordozó állatok csak levágás céljából hagyhatják el a tenyészetet.
- Azoknál a fajtáknál, amelyekben a VRQ allél gyakorisága magas (charollais, fekete racka, tejelő cigája, ile de france, texel), célpárosításokat célszerű végezni az első két rizikócsoportba tartozó genotípusú kosok és nőivarú juhok előállítására.

3.9.4. Genotípus vizsgálatok és adatrögzítés

A Magyar Juh- és Kecsketenyésztő Szövetség az elnökség által elfogadott akkreditált laboratóriumok DNS vizsgálati eredményeit ismeri el.

A vizsgálatok igénylését a szövetség által előírt bizonylaton, az állat teljes azonosítójának, fajtájának feltüntetésével kell végezni.

A Magyar Juh- és Kecsketenyésztő Szövetség a laboratóriumtól kapott genotípus adatokat a központi adattárban az egyedhez rögzíti és a származási okmányokon feltünteti.

3.9.5. Tenyészet minősítés

Azok a tenyészetek, amelyek a súrlókór rezisztenciára végzett szelekció során jelentős eredményt értek el, a következő súrlókór mentességi kategória minősítésre jogosultak:

I. súrlókór mentességi fokozat:

A tenyészetben legalább 1 éve minden utód kizárólag ARR/ARR homozigóta törzskosoktól születik.

II. súrlókór mentességi fokozat:

A tenyészetben legalább 1 éve minden utód kizárólag ARR/ARR homozigóta és/vagy ARR/ARH illetve ARR/AHQ heterozigóta törzskosoktól születik.

3.9.6. Hatály:

Törzskosnak 2008. január 1-étől csak R1-R3 rizikócsoportba tartozó kos lehet bejelenteni. A 2008. január 1. után született VRQ allélt hordozó kosok nem hozhatók forgalomba, ezeket a genotípus meghatározását követő hat hónapon belül le kell vágni vagy ivartalanítani kell.

3.10. Az őshonos fajták fenntartásával kapcsolatos rendelkezések

3.10.1. Őshonos juhajták részletes leírása: MJKSZ tenyésztési program 4.2. melléklete

3.10.2. Fajtaazonosság vizsgálatának módszere illetve annak igazolása:

Fajtaazonosnak tekinthetők a törzskönyvi nyilvántartásba vett egyedek, törzskönyvi besorolásuktól függetlenül, ha az alábbi fajtakódokat képviselik:

cigája:	90
tejelő cigája	57
cikta	91
fehér racka	92
fekete racka	93
gyimesi racka	94

A DNS vizsgálat alapján történő fajtaazonosság megállapítás kidolgozásáig a törzskönyvi nyilvántartás képezi a fajtaazonosság bizonyítását.

A következő genotípusok az őshonos fajták melléktörzskönyveiben szerepelnek, törzskönyvi besorolásuktól függetlenül a fajtákhoz tartozó egyedeknek tekintjük ezeket. A fajtakód feltüntetésével igazolás adható ki ezen egyedek számára, hogy ezek az adott fajta egyedei. (A fajtakódok technikai jellegűek, valójában nem keresztezésről van szó, hanem ismeretlen származású ősookról)

cigája:	9000, 9009, 9001, 909
tejelő cigája	5700, 5705, 5709, 579
cikta	9100, 9109, 9101, 919
fehér racka	9200, 9209, 9201, 929
fekete racka	9300, 9309, 9301, 939
gyimesi racka	9400, 9409, 9401, 949

A Magyar Juh- és Kecsketenyésztő Szövetség – kérésre – a fajtához tartozást a törzskönyvi nyilvántartás alapján igazolja. Az igazolás tartalmazza a fajta megnevezését, a tenyészet kódját, a törzskönyvi nyilvántartásban szereplő őshonos állatok ENAR azonosítóit és fajtakódjait, amennyiben a felsorolt fajtakódoknak megfelelnek, a tenyésztésvezető vagy a Tenyésztők Tanácsa által megjelölt más személy aláírását, a kiállítás dátumát és a szövetség bélyegzőjét.

3.10.3. A nukleusz tenyészetek és állományok kijelölésének elvei:

Az őshonos fajták nukleusz állományait (tenyészeteket, egyedeket) az Őshonos Szakbizottság javaslata alapján a Tenyésztők Tanácsa jelöli ki – a tenyésztési hatóság egyetértésével –, a következő szempontok figyelembevételével:

- Azok a törzstenyészetek jelölhetők ki nukleusz tenyészetnek, amelyekben a törzskönyvezés feltételei biztosítottak, a tartási körülmények a fajta tartásának megfelelőek, az egyedek származása megbízható, vállalják az általuk tenyésztett fajta megőrzésének, fenntartásának érdekében meghozott szövetségi intézkedések végrehajtását.
- A nukleusz állományba elsősorban a kosnevelésre kijelölt „A” törzskönyvű anyajuhok tartoznak, ezeken kívül az „A” és „B” törzskönyvbe tartozó anyajuhok és az „a” és „b” besorolású jerek.
- Kislétszámú – veszélyeztetett (cikta, tejelő cigája) – fajták esetén a törzskönyvbe nem sorolt anyajuhok és jerek is a nukleusz állomány részét képezik.
- A nukleusz állománynak kijelölt tenyészeteket és egyedeket a szövetségnek évente felül kell vizsgálni.

A teljes tenyészet vagy a tenyészet egy része jelölhető ki Nukleusz tenyészetnek. A nukleusz tenyészetekben a nukleusz állományokat évente ENAR azonosító szerint kell kijelölni és nyilvántartani a régióvezetőirányításával.

A nukleusz tenyészeti címet a Tenyésztők Tanácsa visszavonhatja, amennyiben a tenyészet nem tesz eleget a fajtafenntartás követelményeinek és a tenyésztési program előírásainak.

Az Őshonos Szakbizottság javaslata alapján a Tenyésztők Tanácsa jelöli ki az őshonos fajták szaporító tenyészeit, amelyekben az őshonos fajták teljes populációjának fenntartásához szükséges tenyészállatokat állítják elő. A szaporító tenyészetként a nukleusz állományokba nem került tenyészetek jelölhetők, illetve a szaporító állományba olyan tenyészállatok kerülhetnek, amelyek nukleusz vagy szaporító tenyészetben vannak, és minőségük megfelel tenyészállatok előállítására. A szaporító tenyészetek, illetve a szaporító állományok egyedeinek körét a Tenyésztők Tanácsa évente közzé teszi.

3.10.4. Őshonos juhajták génbankja:

Az őshonos juhajták – cigája, tejelő cigája, cikta, fehér és fekete hortobágyi racka, gyimesi racka – génbankját a törzskönyvezett juhállomány és a mélyhűtött tárolt szaporítóanyagok képezik.

Mindegyik őshonos fajtában fel kell térképezni a genealógiai vonalakat – esetleg családokat –, és ezek fenntartásáról, meghatározott terv szerint, gondoskodni kell. A vonalak fenntartásával kapcsolatos intézkedéseket a nukleusz tenyészeteknek feltétlenül be kell tartaniuk.

A Tenyésztési Hatóság által elismert – mélyhűtött szaporítóanyagokat tartalmazó – „in vitro” génbank számára a szövetség Őshonos Szakbizottságának javaslata alapján a tenyésztésvezető jelöli ki azokat az egyedeket (mindkét ivarban), amelyekről mélyhűtésre szánt szaporítóanyagot vesznek. Ezen egyedek tartói kötelesek lehetővé tenni a szaporítóanyag vételét.

3.10.5. A törzskönyvi besorolás rendje, az őshonos fajták génkészleteinek felderítése, hasznosítása:

A törzskönyvi besorolás a származás és minimum paraméterek teljesítése alapján történik, a törzskönyvezési szabályzat 5. pontja alapján.

Új – eddig a törzskönyvben nem szereplő – nőivarú egyedek, állományok felvétele az ismeretlen származású őshonos juhokra vonatkozó fajtakóddal történhet (háromjegyű fajtakódot kapnak: fajtakód+9), „E” besorolással. Ezek utódai – a törzskönyvezési szabályzat előírásainak teljesítése esetén – bekerülhetnek a fajta „B” törzskönyvébe (a fajta melléktörzskönyvébe), és második generációs utódaik – az összes fajtára érvényes szabályok szerint – kerülhetnek csak a fajta „A” törzskönyvébe.

Az őshonos fajták közül a cigája, a tejelő cigája, a cikta, a hortobágyi racka és a gyimesi racka esetében az „A” törzskönyvben szereplő kosok száma nem elegendő a fajta fenntartásához, ezért indokolt melléktörzskönyv megnyitása ismeretlen származású vagy nyitott törzskönyvű, illetve a fajta minimum paramétereit nem teljesítő kosok számára (2005/375/EK bizottsági határozat alapján). Indokolt esetben a fajta „B” törzskönyvébe (melléktörzskönyvbe) kerülhetnek, azok az őshonos fajtájú kosok, melyek az „A” törzskönyvben nem szerepelnek, de amelyeket fenotípusuk és utódaik alapján javasoltak a fajta tenyésztésébe bevonni. A kosok „B” törzskönyvbe vételének szándéka esetén a törzskönyvezési szabályzat 5.1.2. pontja szerint kell eljárni.

A cigája, tejlő cigája, gyimesi racka és cikta fajták esetében más (szomszédos) országokban is vannak olyan állományok, amelyekből származó (akár származási okmánnyal nem rendelkező) egyedek felhasználhatóak a magyarországi populációk fenntartásához, genetikai varianciájuk szélesítéséhez. Származási okmány hiánya esetén a törzskönyvezési szabályzat 5.1.2. pontja szerint kell eljárni.

3.10.6. Vonalak fenntartása, párosítási terv elkészítésének elvei, a szelekció rendje:

Minden őshonos fajtájú juhot tenyésztő tenyészet a régióvezetőirányításával köteles évente párosítási tervet készíteni, és azt benyújtani a tenyésztésvezetőnek. A nukleusz tenyészetek – a Tenyésztők Tanácsa rendelkezése szerint – kötelezhetőek egyes vonalak fenntartására, azaz a vonal fenntartása érdekében végrehajtott párosítási terv megvalósítására.

A vonalak arányos fenntartása és a párosítási tervek elkészítése a beltenyésztettség folyamatos figyelése mellett történjen. A Magyar Juh- és Kecsketenyésztő Szövetség az őshonos fajták vonalait, illetve az egyes vonalakhoz tartozó törzskosokat évente közzé teszi a szövetség koskatalógusában.

3.10.7. Az apaállat használat szabályai: az őshonos fajták esetében a szövetség külön szabályokat nem határoz meg, a Tenyésztési Program 3.7. pontja, illetve a Törzskönyvezési szabályzat 5.1.1. – 5.1.3. és 6.2.8. pontjai érvényesek az őshonos fajták esetében is.

3.10.8. Az őshonos juhajták génkészleteinek felderítésének eljárásai és hasznosítása: az őshonos anyajuhok, jerkék hazai és külföldről származó, nem törzskönyvezett állományainak bevonása az őshonos fajták fenntartási programjába a Törzskönyvezés Szabályzat 6.2.1.2. pontja szerint történik. Az ismeretlen származású egyedek követése, bírálata megkülönböztetett figyelemmel történjen. Hazai tenyészetekben előforduló ismeretlen származású hortobágyi racka, cikta kosok tenyésztésbe vonása esetén a Törzskönyvezés Szabályzat 5.1.2. pontja szerint kell eljárni. A külföldi állományokból bekerülő – származási okmánnyal nem rendelkező – cigája, tejlő cigája, gyimesi racka kosok tenyésztésbe vonása szintén a Törzskönyvezés Szabályzat 5.1.2. pontja szerint történik.

3.10.9. Az országos állattenyésztési adatbankba történő adatküldés módja és rendje: az őshonos fajták esetében ugyanúgy kell eljárni, mint minden más fajta esetében: a szövetség instruktorai illetve központi munkatársai on-line rögzítik az adatokat a szövetség JIRTA adatbázisába, amelynek lekérdezését a tenyésztési illetve más hatóságok számára on-line módon biztosított.

3.10.10. Tenyészállat forgalmazás, export és import szabályai:

Tenyészállat forgalmazás belföldön – a többi fajtához hasonlóan – csak tenyészállat vásárlási jegyzőkönyvvel és származási okmánnyal történhet. Export és import csak – az őshonos szakbizottság javaslata alapján – a tenyésztésvezető engedélyével történhet. Alapelv: a nukleuszba tartozó egyedek csak kivételes esetben exportálhatóak. Tenyészállat import előzetes engedélyezés alapján történhet, a tenyésztési hatóság hozzájárulásával.

3.10.11. Őshonos fajták tartási feltételei:

Az őshonos fajtájú törzskönyvezett juhokat – in situ tartás – legelőre alapozott extenzív tartásmódban kell tartani (nyáron legelőn tartás, télen illetve

termékenyítésre történő előkészítés, vemhes és bárányokat nevelő és tejtermelő anyajuhok esetén széna és gazdasági abrak felhasználásával kell tartani). Amennyiben a tartásmód nem felel meg az extenzív tartás követelményeinek, a tenyészet nukleusz státuszát vissza kell vonni.

3.10.12. A vágóállat fajtához tartozás igazolásának rendje, igazolási mintája:

A szövetség csak a nyilvántartásában szereplő állatokról ad ki fajtához tartozásról igazolást a 3.10.2 pont szerint.

3.10.13. Őshonos tenyészetek felszámolása esetén követendő szabályok:

Amennyiben a tenyésztő részben értékesíteni kívánja vagy fel akarja számolni állományát, köteles a szövetségnek bejelenteni annak érdekében, hogy a fajta fenntartása szempontjából a legkedvezőbb értékesítést lehessen alkalmazni, és az állomány értékes egyedei megfelelő új tulajdonos kezére jussanak.

A kijelölt nukleusz állományok felszámolása tilos, a nyáj részben vagy egészben csak olyan új tulajdonos(ok)nak adható el, aki(k) maradéktalanul vállalja/vállalják az előírt kötelezettségeket.

A bejelentés nélküli felszámolás szövetségi kizárást, (értékvesztő) támogatásmegvonását és a támogatás visszafizetését vonja maga után.

4. Mellékletek:

4.1.Melléklet: Az egyes fajtákról, keresztezési konstrukciókról felvett adatok.

4.2.Melléklet: Az egyes fajták, keresztezési konstrukciók standard leírása, törzskönyvbe (főkönyvbe) kerülésének minimum paraméterei, kizáró okai.

Törzskönyvezési Szabályzat

JUH

2015.06.12.

1. A törzskönyvezés célja: A juh hústermelő, gyapjútermelő és tejtermelő képességével kapcsolatos öröklődő értékmérő tulajdonságok és az ezek kialakításában szerepet játszó tényezők nyilvántartása olyan módon, hogy az egyes állat tenyészértéke felismerhető legyen és ezáltal az egész állomány nemesítése, termelőképességének fokozása, őshonos fajták fenntartása lehetővé váljon. Mások számára meggyőző módon, közhitelűen bizonyítja az egyed tenyészértékét.

2. A törzskönyvezés kiterjed:

- A Magyar Juh- és Kecsketenyésztő Szövetség tenyésztési programjába felvett elismert vagy elismerésre bejelentett fajtákra.
- A Magyar Juh- és Kecsketenyésztő Szövetség tenyésztési programjába felvett elismert vagy elismerésre bejelentett önálló névvel ellátott keresztezési programokra.
- Más elismert tenyésztő szervezet által bejelentett fajták vagy keresztezési programok esetén, ha szerződéssel a Magyar Juh- és Kecsketenyésztő Szövetséget bízták meg a törzskönyvezéssel.

3. Fogalommeghatározások:

3.1. Törzskönyv: az elismert tenyésztő szervezet által vezetett - a Tenyésztési Hatóság által hitelesített - közokirat, amely az elismert vagy elismerésre bejelentett fajtájú fajtatiszta tenyészállatok tenyésztési adatainak nyilvántartására és igazolására szolgál.

3.2. Tenyésztési főkönyv: az elismert tenyésztési szervezet által vezetett - a Tenyésztési Hatóság által hitelesített - közokirat, amely az elismert vagy elismerésre bejelentett keresztezési program tenyészállatai tenyésztési adatainak nyilvántartására és igazolására szolgál.

3.3. Törzskönyvezés: a tenyésztési adatok hiteles gyűjtése, törzskönyvben vagy tenyésztési főkönyvben történő nyilvántartása, feldolgozása, rendszerezése, igazolása és közzététele.

3.4. Tenyésztési adat: állatfajok egyedeinek, törzskönyvben, tenyésztési főkönyvben nyilvántartott, az egyed, tartási helyére, származására, küllemére, teljesítményére, tenyészértékére, tenyésztőjére és tulajdonosára vonatkozó bejegyzés.

3.5. Törzskönyvezett állomány: A törzskönyvben vagy a tenyésztési főkönyvben nyilvántartott egyedek összessége, amelyekről tenyésztési adatokat gyűjtenek.

3.6. Ellenőrzött állomány: A törzskönyvbe vagy a tenyésztési főkönyvbe – a származás illetve a tenyésztési vagy termelési paraméterek miatt – nem került egyedek összessége, amelyekről tenyésztési adatokat gyűjtenek. A számítógépen e törzskönyvbe, főkönyvbe nem került egyedek adatait „E” jelzéssel tartjuk nyilván.

3.7. Ellenőrzött anyajuh létszám: a tenyésztési év kezdetén nyilvántartásban szereplő anyajuhok és az adott tenyésztési évben ellett tenyészjerkék és új felvételes anyák összessége.

3.8. Tenyészállat: olyan, azonosító számmal vagy jellel ellátott és nyilvántartott állat, amely egyedileg azonosítható:

a) amelynek szüleit és nagyszüleit törzskönyvbe vették vagy jegyezték be, és törzskönyvezhető, vagy

b) amelyet elismert tenyésztő szervezet tenyésztési főkönyvében nyilvántartanak.

3.9. Apaállat: az a hímivarú tenyészállat, amelyet az elismert tenyésztő szervezet a tenyésztési programjában előírtak szerint annak minősít.

3.10. Mesterséges termékenyítési engedély: olyan közokirat, amelynek birtokában lehet az apaállattól a mesterséges termékenyítő állomásokon spermát nyerni.

4. Törzskönyvezési munka feltételei

- Törzskönyvi adatokat a Szövetségi tagok tulajdonában lévő bármilyen fajtájú és genotípusú állomány egyedeiről lehet gyűjteni.
- A tenyésztési program keretében végzett vizsgálatokat csak a törzskönyvezett állomány tenyésztési eseménynek megfelelően jól elkülönített részén lehet végezni.
- Törzskönyvi alapadatgyűjtést minden szövetségi tag köteles ellenőrzésben tartott állományáról folytatni. Az adatgyűjtés módjának, az állatok jelölésének, a vezetett bizonylatoknak meg kell felelni az Állattenyésztési törvénynek, végrehajtási rendeleteinek, a teljesítményvizsgálati kódexnek, ezen szabályzatnak és a Tenyésztők Tanácsa határozatainak.
- A tenyésztő köteles lehetővé tenni a Szövetség képviselői és a Tenyésztési Hatóság képviselői számára az adatokba való folyamatos betekintést és az ellenőrzés feltételeit.
- A tenyésztő rendelkezzen a törzskönyvezési munka végzéséhez szükséges tárgyi és személyi feltételekkel, melyet a régióvezető és az instruktor folyamatosan ellenőriz és jegyzőkönyvben rögzít.
- Az állatok tartása és takarmányozása tegye lehetővé azok genetikai képességének megismerését.

5. Törzskönyv és tenyésztési főkönyv alapítása

5.1. Törzskönyv alapítása:

A Szövetség törzskönyvet alapít:

- minden olyan elismert vagy elismerésre bejelentett fajtára, amelyet a Szövetség tenyésztési programjába felvett
- olyan fajtákra, amelyet más tenyésztő szervezet jelentett be, de a fajta tenyésztési programját és törzskönyvezését szerződés alapján a Szövetség végzi, és a tenyésztő szervezet elfogadja az e törzskönyvezési szabályzat szerinti törzskönyvbe kerülés feltételeit.

A törzskönyv „A” részből (főreszből) illetve „B” (mellékrészből) áll, illetve „K” besorolást kapnak az apaállatnak minősített „A” törzskönyvbe nem került kosok, valamint „E” besorolással jelöljük a törzskönyvbe nem került, de tenyésztési-teljesítményvizsgálati ellenőrzés alatt álló állatokat.

Minden egyéb jelzés ("a", "b", "x", "X") technikai jelegű, azt jelentik, hogy az egyed még nem került törzskönyvbe, mivel még nem teljesítette az összes előírt követelményt.

5.1.1. Az "A" törzskönyvbe azok az egyedek kerülnek:

- amelyeknek származását és termelési adatait közhitelűen lehet bizonyítani és jelölésük megfelel a törzskönyvi előírásoknak;
- azok a kosok és anyajuhok, amelyeknek szülei ugyanazon fajta „A” törzskönyvében szerepelnek, illetve azok
- az anyajuhok, amelyeknek legfeljebb az anyjuk és anyai nagynanyjuk szerepel a fajta „B” törzskönyvében, de apjuk és többi nagyszülőjük az „A” törzskönyvben vannak nyilvántartva, és amelyeknek génhányada a 93,75%-ot eléri;
- teljesítették a fajta tenyésztőszervezete által jóváhagyott fajtára vonatkozó törzskönyvbe kerülési minimum paramétereket;
- az importból származó fajtatiszta egyedek, ha a származási ország elismert származási igazolását honosították, akár élőállatról akár szaporítóanyagról (sperma, embrió) van szó.
- őshonos fajták esetén az ugyanazon fajta „B” törzskönyvében szereplő apától és „A” törzskönyvébe került anyától született utódok, ha a minimum paramétereket elérték.

5.1.2. A "B" törzskönyvbe azok a nőivarú egyedek kerülnek, amelyek:

- ismert származásúak és apjuk „A” minősítésű;
- a fajta küllemi jegyeinek megfelelnek;
- termelési adatait közhitelűen lehet bizonyítani és jelölésük megfelel a hatályos előírásoknak;
- teljesítették a fajta tenyésztőszervezet által jóváhagyott, fajtára vonatkozó törzskönyvbe kerülési minimum paramétereket;
- az adott fajta génhányadának 75%-át eléri.

A tenyésztésvezetőhöz benyújtott külön kérelemre „B” törzskönyvbe kerülhetnek, és ideiglenesen törzskönyvként teszt párosításra használhatóak az „E” minősítésű

és/vagy ismeretlen származású őshonos fajtájú kosok. A kérelemhez csatolni kell a „B” törzskönyvbevételi jegyzőkönyvet, melyet a szakbizottság által megbízott személy ellenjegyez. A kos tesztpárosításából származó utódokat be kell mutatni a 6.2.8. szerinti bizottságnak, amely az utódok bírálata alapján dönt a kos további használhatóságáról.

5.1.3. Apaállat minősítést („K” azaz köztenyésztésre használható besorolást) kapnak azok a kosok:

- a) amelyek apja az „A” illetve anyja az „A” vagy „B” törzskönyvben szerepel, valamint
- b) azok az „A” törzskönyvbe került apától született R_1 kosok, amelyek anyja és anyai nagyszülei a törzskönyvi nyilvántartásban szerepelnek, ha cseppvér vagy fajtaátalakító keresztezés keretében a Tenyésztők Tanácsának engedélyével állították elő (Tenyésztési Program 3.2.2.1. és 3.2.2.2. pontja);

és

- c) amelyeket 120 – 180 napos kor között – ha addig a tenyésztési programban a fajtára (4.1. mellékletben) előírt teljesítményvizsgálatokat elvégezték – a régióvezető, az instruktor, valamint a tenyésztő fenotípusosan elbírált és jegyzőkönyvben apaállattá minősített, azaz „K” besorolást javasolt, vagy
- d) amelyek éves korban minősítve a fajta tenyésztő szervezete által előírt, fajtára vonatkozó „A” törzskönyvbe kerülési minimum paramétereket nem teljesítették, de küllemi bírálatuk során legalább 86 pontot értek el és éves súlyuk elérte a standardben meghatározott minimumot (F_1 egyedek esetén a két szülői fajta éves minimum súlyának átlagát).
- e) Tejhasznú fajták esetében „K” besorolást kapnak azok a kosok is, amelyek növendékkori minősítése megelőzi az („A” vagy „B” besorolás várományos) anyjuk végleges törzskönyvbe sorolását (legkésőbb az anyajuh 2. laktációjának zárásáig)

A „K” besorolású kosok **tenyészállat előállításra nem** használhatóak, kizárólag árutermelés céljára használhatóak.

5.1.4. Az „E” adatbázisban találhatóak a 3.6. szakasz szerinti ellenőrzött állomány egyedeinek adatai.

Az „E” adatbázisba azok a **nőivarú** egyedek kerülnek, amelyek:

- nem teljesítették a fajta tenyésztőszervezete által jóváhagyott, fajtára vonatkozó („A” és „B”) törzskönyvbe kerülési minimum paramétereket;
- az adott fajta génhányadának 75%-át nem érik el.

Az „E” besorolású anyák nőivarú utódai a „B” törzskönyvbe kerülhetnek, a „B” törzskönyvbe kerülés előírt feltételeinek teljesítése esetén.

Az „E” adatbázisba kerülnek azok a **kosok**, amelyek:

- apja és/vagy anyja (kivéve 5.1.3.b.) az „E” adatbázisban szerepel;
- az 5.1.3. szakasz c) pontja szerint nem minősült apaállattá;
- az 5.1.3. szakasz d) pontjában előírt 86 bírálati pontot nem érték el és/vagy éves súlyuk nem érte el az előírt minimum paraméteret.

Ezek a kosok nem minősíthetők apaállattá, származási igazolást, törzskönyvi kivonatot nem kapnak, csak vágóállatként értékesíthetők.

5.2. Tenyésztési főkönyv alapítása:

A Szövetség főkönyvet alapít:

- az általa önálló néven bejelentett keresztezési programokra;
- olyan keresztezési programokra, amelyeket más elismert tenyésztő szervezet jelentett be, de a törzskönyvezési munkáit szerződés alapján a Szövetség végzi, és a bejelentő elfogadja az e törzskönyvi szabályzat szerinti főkönyvbe kerülési feltételeket.

A főkönyvbe azok az egyedek kerülnek:

- amelyeknek származását és termelési adatait közhitelűen lehet bizonyítani és jelölésük megfelel az aktuális egységes juh jelölési előírásoknak;
- amelyek az önálló névvel ellátott keresztezési programban meghatározott genotípust képviselik és a keresztezési programba vont tenyészetből származnak;
- teljesítették a Szövetség - illetve más elismert tenyésztő szervezet - által jóváhagyott, az adott keresztezési programra vonatkozó minimum paramétereiket;

A keresztezési programnak tartalmaznia kell a keresztezésbe vont fajtákat, genotípusokat és a keresztezések pontos meghatározását (fajta és ivar) és felhasználásuk egymásutánosságát.

A keresztezési programban minden szövetségi tag részt vehet, amennyiben a keresztezési programhoz csatlakozást írásban kérik, és rendelkeznek a program végrehajtásához szükséges tenyészállatokkal.

Ha az önálló névvel ellátott keresztezési programot más tenyésztő szervezet jelentette be és a főkönyvi nyilvántartással a Szövetséget bízta meg szerződés alapján, akkor a keresztezési programban azok szövetségi tagok vehetnek részt, amelyek a keresztezési programhoz csatlakozást, a bejelentő tenyésztő szervezet igazolásával, írásban kérik, és rendelkeznek a program végrehajtásához szükséges tenyészállatokkal.

5.3. A fajtánkénti törzskönyvbe vagy a keresztezési program főkönyvébe kerülés feltételeit, a fajtastandard vagy keresztezési program leírását

- a Szövetség tenyésztési programjához tartozó elismert vagy elismerésre bejelentett fajták és keresztezési programok esetén a Tenyésztők Tanácsa módosíthatja;
- a más elismert tenyésztő szervezet tenyésztési programjához tartozó elismert vagy elismerésre bejelentett fajták és keresztezési programok esetén, az illető tenyésztő szervezet módosíthatja, ami a megbízási szerződés módosítását vonja maga után.

A fajta standard paramétereit között rögzíteni kell:

- a termelési tulajdonságok minimum paramétereit,
- a fajta azonosító jegyeit, a törzskönyvből a kizárást eredményező küllemi hibákat.

6. Törzskönyvezéssel kapcsolatos feladatok végrehajtásának rendje:

6.1. Alapadat-gyűjtés

A tenyésztő feladata

- a tenyésztő feladata és kötelessége gyűjteni, vezetni és a keletkezéstől illetve az esemény végétől számított egy hónapon belül az instruktornak átadni az egyedek tenyésztési és termelési adatait (6.2.2., 6.2.3., 6.2.4., 6.2.5. és 6.2.6.1. szakasz szerint);
- adatgyűjtésre csak a Szövetség által jóváhagyott bizonylatok és nyomtatványok, továbbá a területi juhtenyésztési instruktor által számítógéppel elkészített adatfelvételi jegyzékek használhatók (mérlegelési, termékenyítési, hárem, ellési, kiesési, befejeési bizonylat).

Az instruktor feladata

- A tenyésztő által gyűjtött tenyésztési adatok átvétele a szabályzat által jóváhagyott bizonylatokon és nyomtatványokon, az adatok ellenőrzése, számítógépes feldolgozása;
- Termelési adatok felvétele illetve átvétele a szabályzat által jóváhagyott bizonylatokon és nyomtatványokon, az adatok számítógépes ellenőrzése, számítógépes feldolgozása;
- Teljesítményvizsgálatok végzése;
- Számítógépes nyilvántartási naplók, egyedi törzskönyvi lapok, értékelések és a program segítségével megvalósítható listák készítése és eljuttatása a tenyésztők részére.
- A bizonylatok átvétele, megőrzése, rendszerezése és a régebbi bizonylatok továbbítása a központi archívumnak.

A tenyésztésvezető feladata

- a Szövetség tenyésztési ügyeinek irányítása, koordinálása, felügyelete;
- a származási okmányok kiadásának felügyelete;
- a Szövetség tenyésztési döntéseihez szükséges tenyésztési információk előkészítése, javaslatok kidolgozása.

6.2. Törzskönyvezéssel kapcsolatos feladatok végrehajtása főbb munkafázisonként:

6.2.1. Nyilvántartásba vétel

6.2.1.1. A törzstenyészet nyilvántartásba vétele:

Új törzstenyészet nyilvántartásba vétele az instruktor és a régióvezető jóváhagyásával történhet, a törzskönyvezés személyi és tárgyi feltételeinek megléte esetén. A belépési nyilatkozat és tagfelvételi jegyzőkönyv alapján, valamint a tagdíj befizetésével történik a törzstenyészet nyilvántartásba vétele

6.2.1.2. Törzskönyvi adatnyilvántartásban nem szereplő egyedek nyilvántartásba vétele.

Állományváltási bizonylatot vagy 2 péld-osfülszámlistát kell kiállítani az egyed(ek) felvételéről, melynek tartalmazni kell a tenyészet számát, a nyilvántartásba vett egyedek ENAR azonosítóját, fajtáját és a felvételezés pontos időpontját. Az ismeretlen származású egyedek felvétele fajtacsoport kóddal, őshonos állatok esetén háromjegyű kóddal (fajtakód + 9-es fajtacsoport kód) történhet. A bizonylatot, listát a tenyésztő, az instruktor és az illetékes régióvezető aláírással hitelesíti.

6.2.1.3. Importból vagy idegen tenyészetből származó egyed nyilvántartásba vétele.

Az Európai Unióból importált tenyészállatok megőrzik eredeti fülszámukat, a harmadik országból behozott juhok az érvényben lévő jelölési rendelet szerint átjelölésre kerülnek. A származási okmánnyal beérkezett import egyedeket a fajta törzskönyvébe „A” törzskönyvi besorolással és 100 indexponttal a szövetség központi irodája veszi fel.

6.2.1.4. A tenyészetben nyilvántartott szülőktől származó utódok nyilvántartásba vétele (bárány felvételezés)

Minden újszülött bárányt születésük napján ideiglenes jelöléssel kell ellátni oly módon, hogy az ellési sorrend számát az anyán és a bárányain fel kell tüntetni. A születés tényét ellési bizonylaton rögzíteni kell. A bárányokat születésük után 3 napon belül füljelzővel kell ellátni a tenyésztőnek.

Az azonosító szám sorozatszámából, ötjegyű fülszám előtagból és 2-5 számjegyű használati számból áll. A használati szám első számjegy a születési év utolsó száma, az utána következő számok az egyedek sorszámát jelentik növekvő számsorrendben, a felhasználható fülszámokat az ENAR adatbázis adja ki.

Embrióátültetés esetén a donor anyától származó bárányok azonosító számmal történő ellátása megegyezik a fentiekben leírtakkal.

sorozatszám	fülszám előtag	használati szám:	
		évjárat	születési sorszám
1	01025	8	117

Az egyed teljes azonosítója (sorozatszám + előtag + használati szám):

1 01025 8117

Megjegyzés: tenyészetenként a használati szám nem ismétlődhet.

6.2.1.5. Minden tenyésztésre meghagyott bárányt választáskor vagy az ÜSTVbefejezését követően – de legkésőbb 6 hónapos korig – tetoválni kell az alábbiak szerint:

- bal fülbe az egyedi azonosító számot,
- jobb fülbe a fülszám előtagot kell betetoválni.

A tetoválást ki kell egészíteni füljelzővel az érvényben lévő jelölési rendelet szerint.

6.2.2. Testsúly mérés

Az egyed

- születési (ha a fajta tenyésztési programja előírja),
- báránykori,
- egyéves és
- kifejlettkori testsúlyát meg kell mérni
vemhes jerekéket vagy anyákat a vemhesség 4-5. hónapjában nem szabad mérlegelni.

A születési testsúlyt 0,1, a báránykori testsúlyt 0,1 kg, más testsúlyt 1 kg pontossággal kell mérni. (a méréseket az érvényes Juh Teljesítményvizsgálati Kódex alapján kell végezni)

Az adatgyűjtést a tenyésztési eseményekkel azonos időben az instruktor felügyelete mellett a tenyésztőnek kell végeznie az előírt nyomtatványokon illetve a számítógéppel e munkafolyamatokra kiállított listán. Az adatfelvétel adatrögzítő számítógéppel is történhet.

6.2.3. Tenyésztési tulajdonságok vizsgálata

A tenyésztési tulajdonságok vizsgálata során a következő adatokat kell gyűjteni és nyilvántartani, a tenyésztőnek a tenyésztési eseményekkel azonos időben:

6.2.3.1. Az anyajuh és a vemhes jerekétklő tenyésztési adatai a következők:

- a pároztatás vagy termékenyítés ideje illetve a hárembeállítás időszaka (év, hó, nap)
- a termékenyítő kos teljes azonosítószáma
- az ellés vagy vetelés ideje (év, hó, nap)
- az embriónyeres ideje (év, hó, nap)
- a született (élő és holt) bárány(ok) száma és ivara

6.2.3.2. Az törzskönyvi nyilvántartásban tartott egyed(ek)től született bárányok tenyésztési adatai nemenként a következők:

- születés dátuma (év, hó, nap)
- születés típusa (egyes, kettős, hármas, stb. iker)
- a bárány fajtája vagy genotípusa
- a szülők teljes azonosítószáma
- a bárány teljes azonosítószáma.

A tenyésztési adatgyűjtés során megállapított adatokat az egységes feldolgozás biztosítása érdekében rendszeresített alapidokumentumokon kell vezetni és felülvizsgálni.

6.2.3.3. Termékenyítési (pároztatási) adatok felvételezése

6.2.3.3.1. Mesterséges termékenyítés és kézből való pároztatás esetén a termékenyítés idejét, a termékenyítő (illetve a szaporítóanyagot adó) kos és a termékenyített nőivarú juh teljes azonosítóját a tenyésztőnek a termékenyítési bizonylaton 24 órán belül rögzíteni kell.

6.2.3.3.2. Háremszerű pároztatás esetén a háremek kialakításának napján fel kell vezetnie a tenyésztőnek az e célra kialakított hárembeli termékenyítés nyomtatványon:

- a fedeztetés kezdetének napját (év, hó, nap)
- a fedező kos teljes azonosítóját
- a hárembe beosztott anyák teljes azonosítószámát
- a fedeztetés befejezésének napját (év, hó, nap).

6.2.4. Ellési adatokat az ellés napján kell rögzíteni

Ezek a következők:

- az anyajuh teljes azonosítója
- az ellés dátuma (év, hó, nap)
- a született bárányok száma
- a született bárányok neme
- a született bárányok teljes azonosítója
- a született bárányok testsúlya (ahol elő van írva)

Az ellési adatokat az ellési bizonylaton kell rögzíteni.

6.2.5. Kiesési adatok nyilvántartása, felvételezése

Az egyed(ek) tenyésztésből történő kiesésének illetve selejtezésének tényét a tenyésztőnek 72 órán belül a kiesési bizonylaton kell rögzítenie a mindenkori jogszabályi rendelkezések szerint.

6.2.6. Termelési tulajdonságok vizsgálata

6.2.6.1. Gyapjútermelési adatok vizsgálata

Gyapjútermelési adatokat azoknál a fajtáknál kell felvenni, amelyeknél a tenyésztési program azt előírja.

A gyapjútermelés vizsgálatához a következő tulajdonságok megállapítása szükséges:

- fűrtmagasság
- nyírósúly
- szálfinomság
- rendement

6.2.6.1.1. A **fűrtmagasság** felvételezése az egyed(ek) első éves növekedésű bundáján a bírálattal egyidőben történik.

A fűrtmagasságot az egyedek adatait tartalmazó számítógépes jegyzéken kell rögzíteni. Az adatfelvétel adatrögzítő számítógéppel is történhet.

6.2.6.1.2. A **nyírósúly** minden évben a teljes lenyírt bunda 0,1 kg pontossággal megállapított súlya a nyírás napján mérve.

A nyírósúly felvételezése az instruktor ellenőrzése mellett a tenyésztő feladata .

A nyírási adatokat mérlegelési bizonylaton vagy a nyírási adatok felvételezésére alkalmas számítógépes jegyzéken kell rögzíteni. Az adatfelvétel adatrögzítő számítógéppel is történhet.

6.2.6.1.3. A **szálfinomság** megállapításához – amennyiben a fajta minősítéséhez elő van írva – az éves tenyészjuhok bundájából, a küllemi bírálat végzésével egyidőben fűrtmintát kell venni és azt szálfinomságvizsgálati bizonylat mellékelésével a Tenyésztő Hatóság által elfogadott gyapjúvizsgáló laboratóriumba kell vizsgálatra beküldenie, ivar szerint külön jegyzéken, a mindenkor érvényes beküldési utasítás szerint.

Az objektív és a szubjektív laboratóriumi vizsgálatot:

- kosokról az egyedek lapocka- és fartájékáról
- jéréknél az oldalközépről vett mintából kell végeztetni.

6.2.6.1.4. A törzskosok második évi teljes bundáját genetikai bundavizsgálatra kell küldeni, ha a fajtára ez elő van írva.

6.2.7. Tejtermelési adatok nyilvántartása

Azoknál a fajtáknál, amelyekben a standard előírja, rögzíteni kell:

- a befejés dátumát és napszakát,
- a kifejt tej mennyiségét befejésenként,
- A fejés első és utolsó napját.

Minták alapján a Teljesítményvizsgálati Kódex szerint vizsgálni lehet (nem kötelező) a

- a tej zsírtartalmát,
- a tej fehérjetartalmát.

Az ellenőrző fejeéseket az instruktor felügyelete mellett a tenyésztőnek kell végezni a Teljesítményvizsgálati Kódexben meghatározott időpontokban és gyakorisággal. A befejési eredményeket befejési bizonylaton kell a fejés végzésével egyidőben rögzíteni. Az adatfelvétel adatrögzítő számítógéppel is történhet.

A tejmintákat, a beltartalmi értékek megállapítására, a jegyzék mellékelésével, hiteles vizsgálat végzésére alkalmas laboratóriumban kell megvizsgáltatni.

6.2.8. Küllemi bírálat:

Minden tenyésztésre meghagyott jerke illetve kos küllemét éves korban (10-14 hónapos kor között) bizottságnak kell elbírálni.. A bizottság tagjai: a régióvezető, a tenyésztő, az instruktor és – ha jelen van(nak) – a szakbizottság elnöke és/vagy tagja(i), a vezető bíráló a régióvezető.

A küllemi bírálatról az instruktor bírálati jegyzéket vezet, amelyen rögzíti a bírálat során az adott fajtára előírt felvett adatokat.

Amennyiben a bírálendő állaton olyan beavatkozást végeztek, aminek következtében a fajtajelleget illetve egyes testtájak alakulását nem lehet megítélni (pl. szarvcsonkítás, farokkurtítás, stb.), az egyed nem bírálható.

Minden törzskos nyilvántartásba került tenyészkosról a 2 éves kor betöltése után részletes leíró küllemi bírálatot a régióvezető végzi.

A törzskosnevelő anyák kijelölését és az anyajuhok osztályba sorolását a szakbizottság titkára végzi.

6.2.9. A tenyésztési és termelési adatok közhitelőségét minden esetben csak az alapbizonylatokról vezetett számítógépes nyilvántartás bizonyítja.

Hitelesített az a törzskönyv illetve főkönyv, amely a központi állattenyésztési adatbankba bekerült és a Tenyésztési Hatóság hitelesítette.

6.3. Tenyésztési index

A tenyészállatok tenyészértékét tenyésztési index segítségével határozzuk meg. Az index képzése során a legfontosabb tulajdonságokat és ezek ökonómiai súlyát vesszük figyelembe, amelyek fajtánként, nemenként, korcsoportonként eltérőek lehetnek. Az index képzésében az egyed saját paraméterei, illetve az ősök, az oldalági rokonok és az utódok paraméterei is részt vesznek. A paraméterekre korrekciókat lehet számítani (pld. anya életkora, alomnagyság, ivar stb.).

Az indexek számításának módját a teljesítményvizsgálati kódex tartalmazza.

6.4. Ivadékvizsgálat

6.4.1. A törzskönyvezett, ellenőrzött anyajuhok fedeztetésére használt törzskönyvbe került tenyészkosokat gyapjú-, hús-, tejtermelésre hasznosítási típusuk szerint lehet ivadékvizsgálatba vonni.

6.4.2. Az ivadékvizsgálat a törzskönyvi ellenőrzésben lévő utódok értékelésével történhet.

6.4.3. A vizsgálatok módját és metodikáját a Teljesítményvizsgálati Kódex tartalmazza.

6.5. Származási okmányok kiadása

6.5.1. A származás okmányoknak két fajtáját különböztetjük meg:

6.5.1.1. **Származási igazolás (pedigree):** kiadható a Tenyésztési program 3.7.4.1. pontja szerinti kosoknak és anyajuhoknak. A származási igazolásnak az egyed, a szülők és a nagyszülők törzskönyvbesorolásának jelét, indexpontját és a törzskönyvi nyilvántartásban szereplő tenyésztési-termelési adatait is tartalmazni kell.

Import tenyészállat esetén a származási ország elismert tenyésztő szervezete által kiadott származási igazolás "A" törzskönyvi besorolással kell honosítani.

6.5.1.2. **Törzskönyvi kivonat (certificate of registry):** csak származási adatokat tartalmaz, kiadható a Tenyésztési program 3.7.4.2. pontja szerinti kosok és nőivarú juhok számára.

Az összes minősítő adat hiteles felvétele esetén a törzskönyvi kivonat benyújtásával/bevonásával a termelési adatokat feltüntető származási igazolás állítható ki az egyedről, amennyiben az megfelel a 6.5.1.1. pontban előírtaknak.

6.5.2. Származási igazolás, törzskönyvi kivonat egy egyedről csak egyszer állítható ki. Elvesztése esetén csak hiteles másodlat adható ki.

6.5.3. A származási igazolást illetve a törzskönyvi kivonatot a Szövetség elnöksége által megbízott személyek írhatják alá. Az export származási igazolásokat csak a Szövetség ügyvezető igazgatója vagy tenyésztésvezetője írhatja alá, és ezeket a Tenyésztési Hatóság képviselőjének aláírásával is hitelesíttetni kell.

Törzskönyvi nyomtatványok

Kötelezően vezetendő alapadatfelvételi nyomtatványok

• Törzskönyvezett állományváltozási bizonylat vagy 1 pld-os számítógépes jegyzék	2 pld
• Ellési bizonylat	2 pld
• Mérlegelési bizonylat vagy 1 pld-os számítógépes jegyzék	2 pld
• Termékenyítési bizonylat	2 pld
• Hárembeli termékenyítési bizonylat	2 pld
• Kiesési bizonylat vagy 1 pld-os számítógépes jegyzék	2 pld
• Bírálati bizonylat 1 pld-os számítógépes jegyzék	1 pld
• Szálfínomság vizsgálati bizonylat (számítógépes jegyzék)	1 pld
• Befejési bizonylat vagy 1 pld-os számítógépes jegyzék	2 pld
• Fejés első és utolsó napja felvételezési bizonylat	2 pld
• Törzskos bírálati lap	1 pld
• Törzskos bejelentő lap	1 pld
• Törzskos kijelentő lap	1 pld
• Jegyzőkönyv „B” törzskönyvbe vételhez	1 pld
• Hízékonyságvizsgálati adatlap	1 pld
• Takarmányfogyasztási adatfelvételi lap	1 pld

Általános nyomtatvány vezetési, kitöltési utasítások:

A nyomtatványokat értelemszerűen kell kitölteni. Minden rovatba a megfelelő helyi értéknek kell szerepelni, a számokat mindig balról jobbra kell igazítani.

A nyomtatványokat kitöltés után laponként az adat felvételezést végző szakembernek, a nyomtatvány átvételekor az átvétel dátuma mellett az instruktornak alá kell írnia.

Amennyiben az alapnyomtatványokon javítást eszközöl, azt jól láthatóan kell elvégeznie illetve csillaggal megjelölnie és feltüntetnie a javítás napját, kézjeggyel igazolnia a javítás elvégzését. Hibás adat bejegyzése esetén azt egy vonallal át kell húzni, és a következő sorban a hibátlan adatot kell rögzíteni. Hiányosan kitöltött nyomtatványt nem szabad feldolgozni.

Minden rovatot ki kell tölteni, vagy ugyan azok az adatok szerepeltetése esetén jól láthatóan egyenes vonallal az első és utolsó egyezőt (dátumot, tenyészállat számot, fűlszámot) össze kell kötni.

A nyomtatványok külső borítóját meg kell címkézni és a tenyészet adataival és az évszámmal el kell látni. A tömböket külső borítójukon tenyészetenként és évenként meg kell sorszámozni.

A bizonylatokat a jobb felső sarokban található oldalszám helyen sorszámozni kell úgy, hogy az adatlapok folyamatosan emelkedő számot kapjanak évenként, tömböktől függetlenül pl. 1. tömb 1-50-ig, 2. tömb 51-100-ig, stb. A bizonylatok rögzítését követően a számítógépes program által adott sorszámozást a bizonylat jobb felső sarkában található sötét mezőbe fel kell jegyezni, az adatok azonosíthatósága és visszakeresésének megkönnyítése céljából.

Az adatlapokat a törzskönyvezési eseményeknek megfelelően folyamatosan és napra készen kell vezetni.

Az alapadatok felvételezésére szolgáló számítógépes jegyzékeket csak a Szövetség alkalmazottja készítheti el az adatbázis felhasználásával.

A jegyzék elkészülte után azt dossziéba kell fűzni és a külső borítón fel kell tüntetni a tenyészet adatait, az évszámot és hogy a jegyzéket ki és milyen adatok felvételezésére készítette, a jegyzék hány lapot tartalmaz.

A jegyzékbe kizárólag az előállítás céljának megfelelő adatokat lehet felvételezni.

Az alapadatokat, ha arról a felvétel napján számítógépes jegyzék készül, számítógéppel is lehet gyűjteni.

A kézisámítógéppel gyűjtött adatokról az adatgyűjtés végeztével listát kell nyomtatni. A listán szereplő adatok valóságát a tenyésztő és az instruktor aláírásával igazolja.

Törzskönyvi okmányok

Anyajuh napló

A törzskönyvezett (ellenőrzött) egyedek ellenőrzésbe vételének, tenyésztési és termelési adatainak évenkénti adatgyűjtésére szolgáló alapbizonylat.

Vezethető:

Kézi nyilvántartással: a tenyészetben, vezeti a szakértelemmel rendelkező tenyésztő.

Számítógéppel: vezeti a Szövetség alkalmazottja (instruktora) a tenyésztési események szerint

Növendékjuh-nyilvántartó napló

A továbbtenyésztésre szánt hím- és nőivarú egyedek választás utáni tenyésztési és termelési adatainak gyűjtésére szolgáló törzskönyvezési alapbizonylat.

Vezethető:

Kézi nyilvántartással: a tenyészetben, vezeti a szakértelemmel rendelkező tenyésztő
Számítógéppel: vezeti a Szövetség alkalmazottja a tenyésztési események szerint.

Mindkét törzskönyvi okmányt minden tenyészetben a tenyésztési év kezdetén számítógéppel fel kell fektetni és a tenyésztő rendelkezésére kell bocsátani.

Egyedi törzskönyvi lap

Törzskönyvi lapot kell vezetni minden törzskönyvi ellenőrzésben tartott hím- és nőivarú egyedről. A törzskönyvi lap tartalmazza az egyed élete során felvételezett tenyésztési és termelési adatok összességét.

Vezethető:

Számítógéppel: vezeti a Szövetség alkalmazottja folyamatosan.

Egyedi törzskönyvi lap nem selejtezhető.

A törzskönyvi okmányok számítógépes vezetése kötelező, a törzskönyvi okmányokban szereplő adatok csak a központi adattárba kerüléskor válnak hitelessé.

A tenyészetben vezethető olyan nyilvántartás is, melyet nem e szabályzat szerint vezetnek, de ez a nyilvántartás nem közhitelű.

Származási igazolás (Pedigree)

A származási igazolás igazolja az egyed származását, felsorolja a saját és ősei termelési paramétereit, tenyésztési indexét és törzskönyvi besorolását.

A kiadott származási igazolásokat kiadásuk növekvő sorszám rendjében nyilván kell tartani.

Honosított származási igazolás

Külföldi elismert tenyésztő szervezet által kiállított származási igazolás – a tenyésztési hatóság jóváhagyása és a magyar törzskönyvbe történő felvétele után – Magyarországon is érvényes. Harmadik országból importált egyedek esetén a külföldi származási igazolásra fel kell vezetni a magyarországi egyedi azonosítót.

Törzskönyvi kivonat (Certificate of registry)

Igazolja az egyed származását, ősei és saját tenyésztési indexét és törzskönyvi besorolását.

A kiadott törzskönyvi kivonatok kiadásuk növekvő sorszám rendjében nyilván kell tartani. Amennyiben az egyedről termelési adatokat tartalmazó származási igazolást állítanak ki, a törzskönyvi kivonatot be kell vonni és érvényteleníteni kell.

Törzskönyv és főkönyv nem selejtezhető, az alapbizonylatokat tenyészetenként és évfáratonként a központi archívumban tárolva 25 évig meg kell őrizni.

Záradék

Az 1992. január 1. előtt elit vagy elsőosztályú törzskönyvbe került egyedek továbbra is törzskönyvben maradnak.

Az 1992. január 1. és 1994. december 31. között született egyedek minősítése értékelése a Szövetség 1991. dec. 10. kelt szabályzata alapján történik.

Az 1995. január 1. után született egyedek minősítése ezen törzskönyvezési szabályzat szerint történik

A fajtákra alapított törzskönyvek "A" részébe kerül minden olyan egyed, amely az 1994. december 31. előtti minősítések szerint törzskönyvbe került.

1995. január 1-től Szövetségünk tagjainak kizárólag ezen törzskönyvezési szabályzat értelmében lehet az egyede(ke)t törzskönyvi nyilvántartásban tartani, minősíteni.

A 2002. január 1. után született vagy minősített egyedek értékelése a Szövetség 2001. dec. 12-én jóváhagyott szabályzata alapján történik.

A 2004. január 1. után született vagy minősített egyedek értékelése a Szövetség 2003. dec. 16-án jóváhagyott szabályzata alapján történik.

2005. április 1. után csak az előírt súrlókór rizikócsoportha tartozó tenyészkost szabad törzskössá nyilvánítani, és csak súrlókór rezisztencia vizsgálati eredménnyel rendelkező kost szabad apaállattá minősíteni.

2007. július 1. után ezen tenyésztési program és törzskönyvezési szabályzat alapján történik a tenyészállatok törzskönyvezése és minősítése.

A 2008. január 1. után született vagy minősített egyedek értékelése a Szövetség 2007. dec. 13-án jóváhagyott szabályzata alapján történik.

A 2009. január 1. után született vagy minősített egyedek értékelése a Szövetség 2008. dec. 15-én jóváhagyott szabályzata alapján történik.

2010. január 1. után minősített egyedek értékelése a Szövetség 2009. dec. 10-én jóváhagyott szabályzata alapján történik.

A 2013. január 1. után született vagy minősített egyedek értékelése a Szövetség 2012. dec. 13-án jóváhagyott szabályzata alapján történik.

4.1.melléklet:A törzskönyvezési adatok felvétele fajtánként

Jelölések: x - adatfelvétel kötelező
 0 - adatfelvétel nem kötelező, de kiegészítő adatként felvehető
 (Z) - ÜSTV zárt tartásban (ÜSTV-Z)
 (A) - ÜSTV anyával (ÜSTV-A)

Fajta	Magyar merinó	Német húsmerinó	Landschaf merinó	Romney	Ile de France
Származási adatok	x	x	x	x	x
Termékenyítési adatok	x	x	x	x	x
Ellési adatok	x	x	x	x	x
Születési súly	0	0	0	0	0
Báránycori súly	x	x	x	x	x
ÜSTV	0	x (Z)	x (A)	0	x (Z)
ÜSTV éves kor előtt értékesített kosok esetén	x (Z)	x (Z)	x (A)	0	x (Z)
Testsúly 1 éves	x	x	x	x	x
kifejlett	x	x	x	x	x
Szálfínomság, 1 éves	x	x/0*	x	0	0
Fürthosszúság 1 éves	x	x	x	x	0
Küllemi bírálat	x	x	x	x	x
Nyírósúly 1 éves	x	x	x	x	0
minden	0	0	0	0	0
Rendement	0	-	-	-	-
Bundavizsgálat (törzskosok)	x	0	0	0	-
Üzemi ivadékvizsgálat					
tejtermelőképessegre	0	-	-	-	-
hústermelőképessegre	0	0	0	0	0
gyapjútermelőkép.-re	0	0	0	-	-
törzskosok 2 éves részletes küllemi bírálata	x	x	x	x	x

* a szálfínomságvizsgálat kosok esetén kötelező

Jelölések: x - adatfelvétel kötelező
 0 - adatfelvétel nem kötelező, de kiegészítő adatként felvehető
 (Z) - ÜSTV zárt tartásban (ÜSTV-Z)
 (A) - ÜSTV anyával (ÜSTV-A)

Fajta	Berrichon du cher, BMC, Charollais, Texel	Német fekete- fejű	Shropshire	Suffolk	Dorper, fehér dorper
Származási adatok	x	x	x	x	x
Termékenyítési adatok	x	x	x	x	x
Ellési adatok	x	x	x	x	x
Születési súly	0	0	0	0	0
Báránysúly	x	x	x	x	x
ÜSTV	x (A)	x (A)	x (Z)	x (A)	x (Z)
Testsúly 1 éves	x	x	x	x	x
kifejlett	x	x	x	x	x
Szálfinomság, 1 éves,	0	0	0	0	-
Fürthosszúság 1 éves	0	0	0	0	-
Küllemi bírálat	x	x	x	x	x
Nyírósúly 1 éves	0	0	0	0	-
Nyírósúly minden	0	0	0	0	-
Üzemi ivadékvizsgálat					
tejtermelőképessegre	-	-	-	-	-
hústermelőképessegre	0	0	0	0	0
gyapjútermelőkép.-re	-	-	-	-	-
törzskosok 2 éves részletes küllemi bírálata	x	x	x	x	x

Jelölések: x - adatfelvétel kötelező
0 - adatfelvétel nem kötelező, de kiegészítő adatként felvehető
(Z) - ÜSTV zárt tartásban (ÜSTV-Z)
(A) - ÜSTV anyával (ÜSTV-A)

Fajta	B.tetra	Romanov	Awassi	Lacaune	Brit tejelő	Tejelő cigája
Származási adatok	x	x	x	x	x	x
Termékenyítési adatok	x	x	x	x	x	x
Ellési adatok	x	x	x	x	x	x
Születési súly	0	0	0	0	0	0
Báránykori súly	x	x	x	x	x	x
ÜSTV	0	0	0	0	0	0
ÜSTV éves kor előtt értékesített kosok esetén	x (Z)	x (Z)	0	x (Z)	x (Z)	0
Testsúly 1 éves	x	x	x	x	x	x
kifejlett	x	x	x	x	x	x
Szálfínomság, 1 éves	0	0	0	0	0	0
Fürthosszúság 1 éves	0	0	0	0	0	0
Küllemi bírálat	x	x	x	x	x	x
Nyírósúly 1 éves	0	0	0	0	0	0
minden	0	0	0	0	0	0
Tejmennyiség	0	0	x	x	x	x
Tejzsír%	0	0	0	0	0	0
Tejfehérje%	0	0	0	0	0	0
Üzemi ivadékvizsgálat						
tejtermelőképessegre	-	-	0	0	0	0
hústermelőképessegre	0	0	0	0	0	0
gyapjútermelőkép.-re	-	-	-	-	-	-
törzskosok 2 éves részletes küllemi bírálata	x	x	x	x	x	x

Jelölések: x - adatfelvétel kötelező
 0 - adatfelvétel nem kötelező, de kiegészítő adatként felvehető
 (Z) - ÜSTV zárt tartásban (ÜSTV-Z)
 (A) - ÜSTV anyával (ÜSTV-A)

Fajta	Cigája	Cikta	Hortobágyi racka	Gyimesi racka	Egyéb ellenőrzött állomány
Származási adatok	x	x	x	x	x
Termékenyítési adatok	x	x	x	x	x
Ellési adatok	x	x	x	x	x
Születési súly	0	0	0	0	0
Báránkori súly	x	x	x	x	x
Testsúly 1 éves	x	x	x	x	x
kifejlett	x	x	x	x	x
Szálfinomság, 1 éves	0	0	0	0	0
Fürthosszúság, 1 éves	0	0	0	0	0
Küllemi bírálat	x	x	x	x	x
Nyírósúly 1 éves	0	0	0	0	0
minden	-	-	-	-	0
Tej mennyiség	0	-	0	0	0
Tejzsír%	0	-	0	0	0
Tejfehérje%	0	-	0	0	0
Üzemi ivadékvizsgálat	-	-	-	-	
tejtermelőképessegre	0	-	0	0	0
hústermelőképessegre	0	-	0	0	0
gyapjútermelőkép.-re	-	-	-	-	-
törzskosok 2 éves részletes küllemi bírálata	x	x	x	x	x

A Magyar Juh- és Kecsketenyésztő Szövetség tenyésztési programja

4.2.Melléklet: Az egyes fajták standard leírása, a kosok „A” illetve az anyajuhok „A” és „B” törzskönyvbe kerülésének minimum paraméterei, kizáró okai

A bírálati pontoknál az “M” jel jelentése: jerkéknél és anyajuhoknál a küllemi bírálat alapján megfelel a fajtaleírásnak.

2014.03.31

MAGYAR MERINÓ

Tenyésztési cél:

Kettős (hús, gyapjú) hasznosítású félintenzív hazai fajta fenntartása. Jelenleg és várhatóan a közeljövőben is fő haszonforrásnak a hústermelést kell tekinteni. Elsődleges cél a szaporaság és báránynemvelőképesség javítása, a test izmoltságának növelése, de ez nem mehet más értékes anyai tulajdonság rovására. A gyapjútermelésben a merinóra jellemző minőség megőrzése a cél. A szelekciós célok megvalósítását a fajta fenotípusos egységesítésével párhuzamosan kell végezni. A hazai törzs- és árutermelő tenyészetek számára kiemelkedő genetikai képességű kosok illetve tenyészállatok biztosítása.

A fajtajelleg leírás:

Az anyák feje középhosszú, a kosoké durvább, szélesebb. A homlok széles és kissé domború. A fej a szemvonaláig gyapjúval benőtt. Az anyák túlnyomó hányada szarvatlan, minimális része gomb vagy sarló alakú kisebb szarvat visel. Az anyák esetében a szarvatlanság kívánatos. A kosok szarvatlanok (suták), vagy szabályos csigás szarvúak. A szarvak és a körmök színe viasz-sárga. Az anyák orrháta egyenes, a kosoké enyhén domború. A szemek élénkek, nagyok. A fülek közepes nagyságúak. A nyak mérsékelten izmolt, középhosszú. Az anyák nyaka csak fodrozott, a kosoké legfeljebb két-három lebernyegget mutathat. A váll jól kötött, a mar közepes hosszúságú és izmoltságú. Ugyanilyen a hát és az ágyék is. Fontos kívánalom, hogy a hát egyenes legyen. A fajtára jellemző a mérsékelt dongásság, az enyhén lejtős közepes szélességű aránylag rövidebb far, a közepes mélységű szügy. A kosok hasa hengeres, az anyáké terjedelmesebb. A tőgy arányos és közepes fejlettségű. A végtagok közepes hosszúságúak és mérsékelten izmoltak. A combok közepesen teltek. Az anyák csontozata finomabb és tömör, a kosoké durvább és erőteljesebb. A bőr tömött, rugalmas, egész felületén pigment nélküli, de a szemhéjon, ajkakon és füleken kisebb (az érintett testtáj felületének 10%-át meg nem haladó), élesen határolt – nem fekete – foltok előfordulhatnak. A bunda fürtös szerkezetű. A fedőszőrök és gyapjúsálak színe fehér. A fejet rendszerint csak a homlokon és a rágóizmok tájékán, a végtagokat elől lábtőig, hátul csánkig fedi gyapjú. A gyapjú finomsága 18-28 μm . A fajtára 1,2 – 1,5 szaporulat jellemző. Kifejlett korban az anyák 50-60 kg, a kosok 85-110 kg súlyúak.

Törzskönyvbe kerülést kizáró okok:

- törzskönyvbe kerülési paraméterek nem teljesülése
- általános küllemi és gyapjú hibák
- fekete foltok a fejen, lábon vagy a bundában.

Törzskönyvbe kerülés feltételei:

	nőivar	hímivar
Életkor első elléskor, maximum (hó):	30	-
Báránypériódus súlygyarapodás, minimum (g/nap):	250	300
Testsúly éves korban, minimum (kg):	40	60
Nyírósúly éves korban, minimum (kg):	3,5	6,0
Fürtmagasság éves korban, minimum (cm):	6,0	8,0
Gyapjúfinomság, maximum (μm):	28	28
Bírálati pont	M	93

ROMNEY

Tenyésztési cél:

Legelőre alapozott extenzív fajta fenntartása, hús-gyapjú hasznosítás céljából. A hazai klimatikus viszonyokat jól tűrő, szabadtartásra alkalmas fajta biztosítása a legelőre-a hazai árutermelő tenyészetek számára.

A fajtajelleg leírása:

Közepes testű, fehér pofájú, jól izmolt kettőshasznosítású fajta. A fej tiszta, gyapjúval közepesen benőtt. Mindkét nemben szarvatlan. A szemek nem benőttek, az orrtükrök és a csülökszáruk szénfeketék, bár a palaszürke is elfogadott. A nyak izmolt, rövid. A lapocka feszes, a hát hosszú egyenes, a mell-kas széles és mély. Az ágyék széles, egyenes, barázdált. A combok jól izmoltak, a lábak aránylag rövidek, gyapjúval közepesen benőttek. A gyapjú színe fehér, lüszter fényű. A bőrön lévő kisszámú pigmentfolt nem számít hibának. Az arci részen és a lábvégeken fényes fehér szőr nő. A gyapjúfínomsága 30-40 µm. Kifejezetten szezonális fajta, speciális körömszerkezete miatt sántaságra nem fogékony, körömápolást nem igényel. A fajtára 1,3 – 1,6 szaporulat jellemző. Kifejlett korban az anyák 50-70 kg, a kosok 80-100 kg súlyúak.

Törzskönyvbe kerülést kizáró okok:

- törzskönyvbe kerülés paramétereinek nem teljesülése
- általános küllemi és gyapjú hibák
- szarv vagy szarv kezdemény
- fajta standardtól eltérő gyapjújelleg
- orrtükrök és a köröm nem fekete vagy palaszürke
- színes gyapjú a test bármely részén

Törzskönyvbe kerülés feltételei:

	nőivar	hímivar
Életkor első elléskor, maximum (hó)	36	-
Báránycori súlygyarapodás, minimum (g/nap)	180	220
Testsúly éves korban, minimum (kg)	35	50
Nyírósúly éves korban, minimum (kg)	2,5	4,0
Fürtmagasság éves korban, minimum (cm)	12,0	14,0
Bírálati pont	M	93

NÉMET HÚSMERINÓ

Tenyésztési cél:

A fajta tisztavérben történő fenntartása, megőrizve a származási helye szerinti tenyésztési és termelési tulajdonságait. Javítani kívánjuk a fajta szaporaságát, súlygyarapodó- valamint kiemelten tejtermelő- és báránynevelő-képességét. Cél továbbá elérni, hogy a fajta egyedei 30 μm -nél durvább gyapjút utódaikra ne örökítsenek. Származási helyén, Németországban, tenyésztésbe kerültek gyapjúsabb, benőttebb típusok, melynek hatása az import kosok használatával Magyarországon is észrevehető. A szelekció során elsődleges szempont az ideális húsforma megléte, de a tenyésztésben továbbra is azok az egyedek kívánatosak, melyeknek fejét, lábát nem borítja gyapjú. A fajtát a merinó csoport tagjának tekintjük, és mint ilyen, alkalmas a magyar merinó hústermelő képességének javítására, illetve bármely fajtaival minőségi hízóbárány végtermék előállítására, mellyel a vágott test minőségi mutatói és a vágási kihozatal növelhető. Cél továbbá a hazai illetve külföldi tenyészállat igények kielégítése, a hazai törzstenyészetek számára kiemelkedő genetikai értékű tenyészkosok előállítása.

A fajtajelleg leírása:

A fajtára 1,3 – 1,4 szaporulat jellemző, de ahhoz, hogy bárányait problémamentesen fel tudja nevelni megfelelő hangsúlyt kell fordítani az ellés előkészítésére, a bárányneveléshez szükséges tejtermelés biztosítására. Szezonon kívüli ivarzásra hajlamos. A bárányok jó 320-360 g átlagos napi báránykori súlygyarapodó képességgel, kiváló takarmányhasznosítási mutatókkal és tetszetős húsformákkal rendelkeznek. Kifejlett korban az anyák 60-80 kg, a kosok 90-125 kg súlyúak.

A test alakulása az ideális húsformákat közelíti meg. Merinónál durvább csontozatú húsjuh. A fajta mindkét nemből szarvatlan. A fej középnyag és széles, a fülek nagyok, oldalt állók. A fej arci része és a lábvégek gyapjával nincsenek benőve, de ezek benőtség előfordulhat. Az orron lévő bőr feszes, a kosoknál az orrháton bőrránc megengedett. A nyak rövid, jól izmolt, sima bőrű, szélesen illeszkedik a törzshöz. A mellkas széles, mély, hengeres, a hát egyenes és végig egyenletesen széles. A far egyenes, széles és jól izmolt. A combok teltek, a végtagok szélesen állók, de szabályos állásúak. A hátsó lábak enyhén dongásak. A gyapjú kifejezetten merinó jellegű, közepesen hosszú fűrtű, megfelelő szilárdságú és íveltségű, fehér színű, összefüggő zárt bundát képez. A gyapjúsír fehér és könnyen mosható. A gyapjú finomsága 20-28 μm .

Törzskönyvbe kerülést kizáró okok:

- törzskönyvbe kerülés paramétereinek nem teljesülése
- általános küllemi és gyapjú hibák
- túlzott dongás lábállás
- szarv vagy szarvkezdemény (kosok „K” besorolást kaphatnak)
- a gyapjúval benőtt láb és/vagy fej esetén a kosok csak „K” besorolást kaphatnak
- túlzottan rövid törzs
- színes folt a gyapjúban

Törzskönyvbe kerülés feltételei:

	nőivar	hímivar
Életkor első elléskor, maximum (hó):	30	-
Báránykori súlygyarapodás, minimum (g/nap):	280	340
Testsúly éves korban, minimum (kg):	50	65
Gyapjúfinomság, maximum (μm)	-	30
Bírálati pont	M	93

LANDSCHAF MERINÓ

Tenyésztési cél:

Kettős hasznosítású (hús-gyapjú) fajta tisztavérben történő fenntartása, fajtaátalakító keresztezéssel nagyobb állományok kialakítása, megőrizve a származási helye szerinti tenyésztési és termelési tulajdonságait. Keresztezési partnerként a szaporaság és a hústermelő képesség javítására használható. Elterjesztését - mint hazájában - az extenzív viszonyok között ajánljuk.

Cél továbbá a hazai illetve külföldi tenyészállat igények kielégítése, a hazai törzstenyészetek számára kiemelkedő genetikai értékű tenyészkosok előállítás.

Fajtajelleg leírása:

Közepesen nagyméretű, fejlett izomzatú fajta. Feje megnyúlt, ék alakú, homloka keskeny, fülei nagyok, enyhén lelógók. Mellkasa, háta széles, törzse hosszú, bordái íveltek. Medencéje széles, combjai jól izmoltak. Gyapjúja fehér, merinó jellegű, gyapjúfinomsága 24-29 μm , a has, a lábak csánkig és a lábtőig benőttek. Az anyajuhok nyírósúlya 4-5 kg, a kosoké 6-8 kg.

Szaporasága (150-180%) és báránynyelő-képessége jó, a sűrített elletést és a korai tenyésztésbevitelt jól tűri. Jól bírja az időjárás viszontagságait. Bárániai nagyobb súlyban is piacképesek. A fajtára 1,4 – 1,8 szaporulat jellemző. Kifejlett korban az anyák 70-90 kg, a kosok 100-130 kg súlyúak.

Törzskönyvbe kerülést kizáró okok:

- törzskönyvbe kerülés paramétereinek nem teljesülése
- szarvaltság
- általános küllemi hibák

Törzskönyvbe kerülés feltételei:

	nőivar	hímivar
Életkor első elléskor, maximum (hó):	30	-
Báránkori súlygyarapodás, minimum (g/nap):	260	300
Testsúly éves korban, minimum (kg):	50	65
Gyapjúfinomság, maximum (μm)	32	32
Bírálati pont	M	93

BERRICHON DU CHER

Tenyésztési cél:

Tenyésztésének célja a fehér színű terminál apai fajtaválaszték növelése árutermeléshez, a vágóbárányok minőségének javítása érdekében.

Legelőkézségének, magas húskitermelési százalékának, szaporulati arányának javítása, fenntartása a cél. A fajtatiszta tenyésztés célja a népszerűsítés és a populáció növelése.

Kielégíteni a hazai, illetve külföldi tenyészállat igényeket, a hazai árutermelő állományok részére kiemelkedő minőségű apaállatok előállítását.

Fajtajelleg leírása:

Jó legelőkézséggel rendelkező egyhasznú fehér húsfajta. Jó anyai tulajdonságok, jó tejtermelés, 1,4 – 1,6 szaporaság jellemzi. A fajta rendelkezik a szezonon kívüli ivarzás hajlamával. Származási helyén az anyák 60 százaléka szeptember és november hónapok között ellik. A jerek 10-12 hónapos kor között tenyésztésbe vehetők, de emellett a hosszú hasznos termelés is megfigyelhető a fajtánál. Jó húsformák 320-370 g átlagos napi báránykori súlygyarapodás jellemzi. Kifejlett korban az anyák 70-90 kg, a kosok 90-130 kg súlyúak.

Nagytestű, közepesen finom csontozatú fajta. A fej közepes és szarvatlan, orrhát egyenes, a fülei közepesek és oldalt állók. A gyapjú színe fehér, a fej és a lábak teljesen, míg a has félig vagy teljesen kopasz. Az állatokat széles jól izmolt hát és elülső végtagok, míg a hátsót kihívóan telt húsformák jellemzik. A lábak középhosszúak, szabályos állásúak. Törzse közepesen hosszú, hengeres, jól izmolt. A nyak közepes hosszúságú, ránc nélküli, magasan illesztett.

Törzskönyvbe kerülést kizáró okok:

- törzskönyvbe kerülés paramétereinek nem teljesülése
- általános küllemi hibák
- szarv vagy szarvkezdemény (kosok „K” minősítést kaphatnak)
- színes folt a gyapjúban
- arcra, lábakra ránövő gyapjú.

Törzskönyvbe kerülés feltételei:

	nőivar	hímivar
Életkor első elléskor, maximum (hó):	30	-
Báránykori súlygyarapodás, minimum (g/nap):	280	340
Testsúly éves korban, minimum (kg):	45	65
Bírálati pont	M	93

BLANC DU MASSIF CENTRAL (BMC)

Tenyésztési cél:

Tenyésztésének célja a fehér színű terminál apai fajtaválaszték növelése árutermeléshez, a vágóbárányok minőségének javítása érdekében.

Legelőkézségének, szaporulati arányának és báránynevelő képességének fenntartása, javítása a cél. Kielégíteni a hazai, illetve külföldi tenyészállat igényeket, a hazai árutermelő állományok részére kiemelkedő minőségű apaállatok előállítását.

Fajtajellem leírása:

Jó legelőkézséggel rendelkező egyhasznú fehér húsfajta. Jó anyai tulajdonságok, jó tejtermelés, 1,4 – 1,6 szaporaság jellemzi. A fajta nőivarú egyedei szezonon kívül is ellelhetőek. A jérék 10-12 hónapos kor között tenyésztésbe vehetők, ez megfelelő takarmányozás esetén nincs negatív hatással az élettéljesítményre. Jó húsfarmák, 300-350 g átlagos napi báránykori súlygyarapodás jellemzi. Kifejlett korban az anyák 60-80 kg, a kosok 90-140 kg súlyúak.

Nagytestű, közepesen finom csontozatú fajta. A fej hosszúság, a koponya jól fejlett, a homlok széles, mindkét ivarban szarvatlan. Az orrhát enyhén, a kosoknál kifejezetten domború, különösen a kosok esetében, a fülei nagyok, oldalt állók. A fejet finom fehér vagy halványsárga szőr borítja. A nyak ráncmentes. A gyapjú színe fehér, a könyökig, csánkig lehúzódhat, a has kopasz. A hát egyenes, a végtagok jól izmoltak. A lábak középhosszúak, szabályos állásúak.

Törzskönyvbe kerülést kizáró okok:

- törzskönyvbe kerülés paramétereinek nem teljesülése
- általános küllemi hibák
- szarv vagy szarvkezdemény (kosok „K” minősítést kaphatnak)
- színes folt a gyapjúban
- arcra, lábakra ránövő gyapjú.

Törzskönyvbe kerülés feltételei:

	nőivar	hímivar
Életkor első elléskor, maximum (hó):	30	-
Báránykori súlygyarapodás, minimum (g/nap):	270	320
Testsúly éves korban, minimum (kg):	45	65
Bírálati pont	M	93

CHAROLLAIS

Tenyésztési cél:

Az egyhasznú húsfajta tisztavérben történő tenyésztésének elsődleges célja a hazai populáció növelése, megőrizve a származási hely szerinti tenyésztési és termelési tulajdonságait, azaz a kitűnő anyai tulajdonságait, szaporaságát, magas tejtermelését, ivari koraérését, illetve súlygyarapodását és kitűnő húsformáit. Tenyésztésének célja továbbá a hazai árutermelő állományok számára végtermék előállításához terminál kosok biztosítása, a magyar merinó, illetve bármely anyaállománnyal való keresztezéséből származó, fehér színű vágóbárányok minőségének, hizodalmasságának és vágóértékének javítására. (A modern vágóbárány-előállításban az egyik legjelentősebb szerepet játszó fajta.)

Kielégíteni a hazai, illetve külföldi tenyészállat igényeket, a hazai törzsellományok részére kiemelkedő minőségű apaállatok előállítása.

Fajtajelleg leírása:

A charollais kiváló anyai tulajdonságokkal, magas 1,7-1,8-as szaporulattal és kitűnő tejtermeléssel rendelkezik. Ezenkívül jellemző rá az ivari koraérés, a jerkék 7 hónapos kortól termékenyíthetők. Szezonálisan ivarzó fajta, a charollais bárány koraérő, jó húsformákkal jellemezhető, növekedési erélye nagy, így választás után, 70 napos korra eléri vagy meghaladja a 25 kg-os élősúlyt. Áruelőállító keresztezésben a charollais kosoktól származó bárányok még 20 kg-os carcass súlyban is csekély faggyúzottságot mutatnak. A modern vágóbárány-előállításban az egyik legjelentősebb szerepet játszó fajta. Az átlagos napi báránykori súlygyarapodása 350-400 g közé esik. Kifejlett korban az anyák 70-80 kg, a kosok 90-110 kg tömegűek.

Erős, de finom csontozatú, nagy testsúlyú fajta, mindkét ivar szarvatlan. A fejét sohasem fedi gyapjú, gyakran szőrtelen, rózsaszín vagy szürke színeződésű, sokszor apró fekete foltokkal tarkított. A homlok széles, a szemek élénkek, egymástól távol állók, a fülek finomak, hosszúak és mozgékonyak, színezetük megegyezik a fejével. A nyak közepesen hosszú, erőteljes és izmos. A hát széles és egyenes. A törzs hosszú, a gerinc jól izmolt, a mellkas széles, dongás és mély, a vállak feszesen illesztettek, a combok vastagok, mélyen lehúzódóak. A végtagok gyapjútól mentesek, kissé rövidek, pigmentáltak, de soha nem sötétek, szabályos lábállást kell mutatniuk.

A gyapjú nagyon rövid, finomsága 28-32 μm körüli.

Törzskönyvbe kerülést kizáró okok:

- törzskönyvbe kerülés paramétereinek nem teljesülése
- szarvaltság
- fekete folt a gyapjúval fedett részeken
- általános küllemi hibák

Törzskönyvbe kerülés feltételei:

	nőivar	hímivar
Életkor első elléskor, maximum (hó):	30	-
Báránykori súlygyarapodás, minimum (g/nap):	300	350
Testsúly éves korban, minimum (kg):	50	70
Bírálati pont	M	93

DORPER

Tenyésztési cél:

A hús- és bőrhasznosítású dél-afrikai fajta elsődleges célja a hazai populáció növelése, megőrizve a származási hely szerinti tenyésztési és termelési tulajdonságait, ellenállóképességét, legelőképességét, jó anyai tulajdonságait és kiváló hústermelőképességét. Tenyésztésének célja továbbá kielégíteni a hazai tenyészállat igényeket, és a hazai árutermelő állományok részére kiemelkedő minőségű apaállatok előállítását.

Fajtajellem leírása:

A dorper juh kültakarójának színe a törzsön és a lábakon fehér, szürkés-fehér, feje és a nyak felső része fekete, kívánatos, hogy a körmök, a farok alatti terület és a tőgybimbók pigmentáltak legyenek, de megengedett a festékanyag hiánya. A fehér részeken fekete pettyek, foltok lehetnek, a fejtetőn fehér foltok előfordulhatnak. A koponya arányosan széles, de az arci rész enyhén elkeskenyedő. A fajta mindkét ivarban általában szarvatlan, de a kosok lehetnek szarváltak is, szarvkezdemények előfordulhatnak. A nyak közepes hosszúságú és közepesen izmolt. A törzs hosszú, mély és dongás, a has hengeres és terjedelmes. A far ívelt, hosszú, széles, jól izmolt. A csontozat erőteljes, a végtagok rövidek és izmosak. A farok kissé magasan tűzött, a csánk fölött végződő, csonkítani szokták. A tőgy közepesen fejlett. A test felépítése arányos és tetszetős, a felnőtt állatok nyugodt vérmérsékletűek és könnyen kezelhetők. A bundája vedlőgyapjú, felszőrökből és pehelyszálakból áll. Az anyajuhok aszezonálisan ivarzanak, jó a báránynevelő képességük. Jó a legelőképességük, ellenállóképességük, a szárazságot jól viselik. A bárányok átlagos napi súlygyarapodása 350-450 g közé esik. Kifejlett korban az anyák 75-80 kg, a kosok 90-110 kg tömegűek.

Törzskönyvbe kerülést kizáró okok:

- törzskönyvbe kerülés paramétereinek nem teljesülése
- általános küllemi hibák

Törzskönyvbe kerülés feltételei:

	nőivar	hímivar
Életkor első elléskor, maximum (hó):	30	-
Báránycori súlygyarapodás, minimum (g/nap):	250	300
Testsúly éves korban, minimum (kg):	40	55
Bírálati pont	M	93

FEHÉR DORPER

Tenyésztési cél:

A hús- és bőrhasznosítású dél-afrikai fajta elsődleges célja a hazai populáció növelése, megőrizve a származási hely szerinti tenyésztési és termelési tulajdonságait, ellenállóképességét, legelőképességét, jó anyai tulajdonságait és kiváló hústermelőképességét. Tenyésztésének célja továbbá kielégíteni a hazai tenyészállat igényeket, és a hazai árutermelő állományok részére kiemelkedő minőségű apaállatok előállítását.

Fajtajelleg leírása:

A fehérdorper juh kültakarójának színe fehér, kívánatos, hogy a szemhéjak, szempillák, a körmök, a farok alatti terület és a tőgybimbók pigmentáltak lehetnek. Májfolt a fejen megengedett. A koponya arányosan széles, de az arci rész enyhén elkeskenyedő. A fajta mindkét ivarban általában szarvatlan, de a kosok lehetnek szarváltak is, szarvkezdemények előfordulhatnak. A nyak közepes hosszúságú és közepesen izmolt. A törzs hosszú, mély és dongás, a has hengeres és terjedelmes. A far ívelt, hosszú, széles, jól izmolt. A csontozat erőteljes, a végtagok rövidek és izmosak. A farok kissé magasan tűzött, a csánk fölött végződő, csonkítani szokták. A tőgy közepesen fejlett. A test felépítése arányos és tetszetős, a felnőtt állatok nyugodt vérmérsékletűek és könnyen kezelhetők. A bundája vedlőgyapjú, felszőrökből és pehelyszálakból áll.

Az anyajuhok aszezonálisan ivarzanak, jó a báránynevelő képességük. Jó a legelőképességük, ellenállóképességük, a szárazságot jól viselik. A bárányok átlagos napi súlygyarapodása 350-450 g közé esik. Kifejlett korban az anyák 70-80 kg, a kosok 90-110 kg tömegűek.

Törzskönyvbe kerülést kizáró okok:

- törzskönyvbe kerülés paramétereinek nem teljesülése
- általános küllemi hibák

Törzskönyvbe kerülés feltételei:

	nőivar	hímivar
Életkor első elléskor, maximum (hó):	30	-
Báránykori súlygyarapodás, minimum (g/nap):	250	300
Testsúly éves korban, minimum (kg):	40	55
Bírálati pont	M	93

ILE DE FRANCE

Tenyésztési cél:

Kettős hasznosítású (hús-gyapjú) félintenzív fajta tisztavérben történő hazai fenntartása alkalmankénti import igénybevételével, fenntartva a fajta származási helye szerinti tenyésztési és termelési tulajdonságait. A fajtatiszta populáció növelése, kielégítve a hazai és külföldi tenyészállat igényeket kiemelkedő képességű egyedek előállításával. Más fajtákkal keresztezve az egyedi hústermelőképesség javításához keresztező partner biztosítása, hús végtermék előállítás céljából partner.

Fajtajelleg leírása:

A fej széles, mindkét ivarnál szarvatlan. Fülel közepesen nagyok és vízszintesen állnak. A nyak rövid, erősen izmolt. A mellkas mély és dongás, a hát és ágyék egyenes és széles, vízszintesen hosszú. A far széles, hosszú kitelt combjai szembetűnően teltek. A combokat nézve minden irányból széles és oldalról nézve hátrafelé jellegzetesen domborodó. A lábak szabályos állásúak, kiváló szerkezeti szilárdságú remek csontozattal. A gyapjú színe fehér, élénk fényű, A homlokot a szemöldök vonaláig, a végtagokat lábtőig illetve csánkig gyapjútakaró fedi. A gyapjú finomsága 26-36 μm .

A bőr hússzínű, a körmök viaszszárgák. Nyálkahártyákon, füleken pigmentfoltok előfordulhatnak.

Tetszetős húsformákkal rendelkezik, aszezonalitásra való hajlama jó, az év bármely szakában termékenyíthető, ellentétben sok húsfajtával. A merinóhoz hasonló fajta magas szinten ötvözi az anyai és hústermelési tulajdonságokat. A fajtára 1,4 – 1,8 szaporulat jellemző. Kifejlett korban az anyák 70-90 kg, a kosok 100-140 kg súlyúak.

Törzskönyvbe kerülést kizáró okok:

- törzskönyvbe kerülés paramétereinek nem teljesülése
- általános küllemi hibák
- fajtastandardtól eltérő gyapjújelleg
- szarv vagy szarvkezdemény (kosok „K” minősítést kaphatnak)
- színes folt a testen vagy gyapjában

Törzskönyvbe kerülés feltételei:

	nőivar	hímivar
Életkor első elléskor, maximum(hó):	30	-
Báránycori súlygyarapodás, minimum (g/nap):	280	320
Testsúly éves korban, minimum (kg):	50	65
Bírálati pont	M	93

NÉMET FEKETEFEJŰ HÚSJUH

Tenyésztési cél:

Jó legelőkésszéggel rendelkező egyhasznú húsfajta tisztavérben történő fenntartása, megőrizve a származási hely szerinti tenyésztési és termelési tulajdonságait. Szelekciós szempont a fajta szaporaságának és súlygyarapodó képességének javítása. Tenyésztésének célja elsősorban, kizárólag végtermék előállításához terminál apai partner biztosítása, a végtermék hízóbárányok és azok vágóértékének javítása.

Tisztavérben a hazai, illetve külföldi tenyészállatigények kielégítése, illetve a hazai törzstenyészetek számára magas genetikai értékű apaállatok biztosítása.

A fajtajelleg leírása :

Jó anyai tulajdonságokkal, 1,5 – 1,7 szaporasággal rendelkező fajta. Magas 360-400 g átlagos napi báránykori súlygyarapodás jellemzi. Ha merinó állományban utófedeztetésre használjuk, akkor az ellési szezon végén született bárányok is gond nélkül eléri az értékesítési súlyt. Az aszezonálisra való hajlama csekély, de magyarországi tartáskörülmények között az állomány egy része szezonon kívül is termékenyíthető. Kifejlett korban az anyák 70-90 kg, a kosok 100-130 kg súlyúak.

Erős csontozatú húsfajta. Feje közepesen széles, kissé durva, homlokig benőtt matt fekete színű. Az állatok korosodásával az orron és a lábvégeken fehér szőrszálak előfordulhatnak. A koponya széles és lapos, mindkét nemből szarvatlan. Fülei hosszúak, erősek és vízszintesen állók. Lábak szabályos állásúak, csánkig gyapjúval fedettek, középhosszúak. Nyaka hosszú, széles és izmolt. Mély, széles, hengeres törzs, hosszú, egyenes, feszes hát. Széles, szilárd, jól izmolt ágyék, hosszú és széles medence jellemzi. Mélyen lenyúló, izmolt külső és belső combok. Crossbred gyapja közepes hosszúságú, fehér színű, a testét egyenletesen fedi, kivéve a hasat, mely csak gyengén benőtt. A gyapjú finomsága 30-38µm)

Törzskönyvbe kerülést kizáró okok:

- törzskönyvbe kerülés paramétereinek nem teljesülése
- általános küllemi és gyapjú hibák
- fajtastandardtól eltérő gyapjújelleg
- szarv vagy szarvkezdemény (kosok „K” minősítést kaphatnak)
- tűzdelt gyapjú
- fehér folt a fejen vagy a lábon.

Törzskönyvbe kerülés feltételei:

	nőivar	hímivar
Életkor első elléskor, maximum (hó):	30	-
Báránykori súlygyarapodás, minimum (g/nap):	300	350
Testsúly éves korban, minimum (kg):	55	70
Bírálati pont	M	93

SHROPSHIRE

Tenyésztési cél:

Jó legelőképességgel rendelkező egyhasznú húsfajta tisztavérben történő fenntartása, megőrizve a fajtára jellemző tenyésztési és termelési tulajdonságokat. Szelekciós szempont a fajta szaporaságának és súlygyarapodó képességének javítása. Tenyésztésének célja végtermék előállításához terminál apai partner biztosítása, a végtermék hizóbárányok és azok vágóértékének javítása. Kielégíteni a hazai, illetve külföldi tenyészállat igényeket, a hazai árutermelő állományok részére kiemelkedő minőségű apaállatok előállítása. A fajta sajátossága, hogy a túlevelű fákat, rügyeket, a gyümölcsfák kérgét és a szőlőtőkét nem károsítja, ezért e fajta használata javasolt faiskolák, gyümölcsösök, szőlőültetvények gyommentesen tartására.

Fajtajelleg leírása:

Jó legelőképességgel rendelkező egyhasznú, fekete fejű és lábú húsfajta. Jó anyai tulajdonságok, jó tejtermelőképeség, 1,7 – 2,0 szaporaság jellemzi. Az aszezonálisra való hajlama csekély. Jó húsformák 350-400 g átlagos napi báránykori súlygyarapodás jellemzi. Kifejlett korban az anyák 60-80 kg, a kosok 100-125 kg súlyúak.

Erős csontozatú húsfajta. Feje közepesen széles, kissé durva, a homlok és a pofarész gyapjával benőtt, fekete, sötétszürke színű. Mindkét ivarban szarvatlan. Fülei vízszintesen állók. Lábak rövidek, szabályos állásúak, gyapjával fedettek. Nyaka hosszú, széles és izmolt. Mély, széles, hengeres törzs, hosszú, egyenes, feszes hát. Széles, szilárd, jól izmolt ágyék, hosszú és széles medence jellemzi. Mélyen lenyúló, izmolt külső és belső combok. Crossbred gyapja közepes hosszúságú, fehér színű, a testét egyenletesen fedi, kivéve a hasat, mely csak gyengén benőtt. A gyapjú finomsága 25-33µm)

Törzskönyvbe kerülést kizáró okok:

- törzskönyvbe kerülés paramétereinek nem teljesülése
- általános küllemi hibák
- szarv vagy szarvkezdemény

Törzskönyvbe kerülés feltételei:

	nőivar	hímivar
Életkor első elléskor, maximum (hó):	30	-
Báránykori súlygyarapodás, minimum (g/nap):	300	350
Testsúly éves korban, minimum (kg):	45	65
Bírálati pont:	M	93

SUFFOLK

Tenyésztési cél:

Jó legelőképeséggel rendelkező egyhasznú húsfajta tenyésztésének célja a vágóbárányok minőségének javítása, végtermék előállításához terminál kosok biztosítása, a magyar merinó, illetve bármely típusú anyaállománnyal való keresztezéséből származó vágóbárányok hizodalmasságának és vágóértékének javítására. Fajtatiszta állományokban a származási hely szerinti átlagteljesítménynek megfelelő színvonalú hazai tenyésztés fenntartása. Legelőképeségének, magas húskitermelési százalékának, szaporulati arányának javítása, fenntartása a cél. A fajta tisztavérű tenyésztésének célja a hazai, illetve a felmerülő külföldi tenyészállatigények kielégítése, a hazai törzsállományoknak kiemelkedő genetikai értékű kosok előállítása.

Fajtajelleg leírása:

Kiváló anyai tulajdonságok, jó tejtermelés magas 1,6 – 1,8 szaporaság jellemzi. A magyarországi állomány egy része rendelkezik a szezonon kívüli ivarzás hajlamával. Egyik legjobb legelőképeséggel rendelkező fajta, de igen jól viseli a zárt tartást is. Jó húsformák és magas 350-400 g átlagos napi báránykori súlygyarapodás jellemzi. Kifejlett korban az anyák 75-90 kg, a kosok 90-130 kg súlyúak.

Nagynövésű, erős csontozatú, kissé lekerekített koponyával A fej kifejező, szarvatlan. Finom, fényes fekete szőr fedi a fejet és a lábakat. A kor előrehaladtával az orron és a lábvégeken fehér szőrszálak előfordulhatnak. Homloka széles, orrhát domború, fülei nagyok, hosszúak és kissé lelógóak. A lábak középhosszúak, szabályos állásúak. Törzse igen hosszú, mély és dongás, jól izmolt. A nyak közepes hosszúságú, ránc nélküli, jól illesztett. A mar széles, vállai zártak és izmoltak. A hát egyenes és széles. A combok jól fejlettek és teltek. Zárt gyapjútakaró fedi az egész testet, a gyapjú a végtagokat lábtőig illetve csánkig, a nyakat a tarkóig növi le. A gyapjú fehér, rövid, tömött, barna vagy fehér szálak jelenléte nem kizáró ok. A gyapjú finomsága 30-42 µm. A bőr finom és nem foltos.

Törzskönyvbe kerülést kizáró okok:

- törzskönyvbe kerülés paramétereinek nem teljesülése
- szarvaltság
- általános küllemi és gyapjú hibák
- fejtetőre, fejre, arcra ránövő gyapjú

Törzskönyvbe kerülés feltételei:

	nőivar	hímivar
Életkor első elléskor, maximum (hó):	30	-
Báránykori súlygyarapodás, minimum (g/nap):	300	360
Testsúly éves korban, minimum (kg):	55	70
Bírálati pont	M	93

TEXEL

Tenyésztési cél:

Felhasználásával fajtaátalakító keresztezés útján hasznosított – a hazai viszonyoknak megfelelő közepes testmretű – húsfajta kialakítása.

Tenyésztésének célja fehér színű végtermék előállításához apai partner biztosítása; a végtermék hizóbárányok hizodalmasságának és vágóértékének javítása.

A fajta tisztavérű tenyésztésének célja a hazai populáció növelése, a hazai törzstenyészetek számára magas genetikai értékű kosok előállítása.

A fajtajelleg leírása:

Kitűnő húsformákkal rendelkezik, az eleje és a hátulja egyaránt jól izmolt „négysonkás” típus. A S/EUROP (nagysúlyú) minősítési rendszert a texel fajtára alapozva dolgozták ki. Az e keresztezésekben a bárányok 95% a legjobb minőségi osztályba esik. Átlagos napi báránykori súlygyarapodása 320-380 g közé esik. Ugyanakkor jó anyai tulajdonságokkal rendelkezik, 1,5 – 1,7 a szaporasága, jó tejtermelés és báránynevelés jellemzi. Közepesen korán érő, szezonálisan ivarzó fajta. Kifejlett korban az anyák 60-70 kg, a kosok 90-100 kg tömegűek.

Közepes növésű, közép-nagytestű, erőteljes csontozatú húsfajta. A feje középhosszú, széles lapos koponyával, négyszögletes homlokkal. Mindkét nem szarvatlan. Fülei közepesen nagyok, oldalt elállók. Az orr, szem, száj és a nyálkahártya palaszürke vagy fekete színű. Nyaka izmolt és középhosszú. Mellkasa széles, dongás, Mar széles, háta, felkarja és combja igen jól izmolt. Gyapja fehér, kevésbé ívelt, fej és lábak fehér fedőszőrrel fedettek, gyapjával nem benőttek. A gyapjú finomsága 36 - 42 μm .

Törzskönyvbe kerülést kizáró okok:

- törzskönyvbe kerülés paramétereinek nem teljesülése
- általános küllemi hibák
- szarvaltság
- színes folt a gyapjában

Törzskönyvbe kerülés feltételei:

	nőivar	hímvár
Életkor első elléskor, maximum (hó):	30	-
Báránykori súlygyarapodás, minimum (g/nap):	300	340
Testsúly éves korban, minimum (kg):	45	60
Bírálati pont	M	93

BÁBOLNA TETRA

Tenyésztési cél:

Az év folyamán minden időszakban ivarzó és szaporodó fajta fenntartása, amely ellésenként 1,7 bárány produkcióra képes. Tisztavérben és keresztezési partnerként is gazdaságosan tenyészthető. Hústermelés céljából anyai vonalként felhasználva nagy szaporaság és jó báránynevelő-képesség biztosítása.

Cél a szaporodóképesség javítása, fenntartáshoz és nemesítéshez, szelekcióhoz szükséges genetikai variancia fenntartása a beltenyésztéses leromlás elkerülése érdekében.

Fajtajelleg leírása:

A fej közepes nagyságú, egyenes orrháttal. Mindkét nemben szarvatlan. A nyak közepesen hosszú, a törzs hosszú, hengeres. Csontozata finom. A mellkas közepesen mély és dongás, a has térfogata terjedelmes. A hát közepesen izmolt, a comb izomzata jó közepes. A fejet, füleket, lábvégeket fehér fedőszőrök fedik, színeződés megengedett. Bundája enyhén felszőrökkel átszőtt, egységesen fehér. A fark rövid, 18-25 cm. Tőgye jól fejlett, jól függesztett szabályos állású, alakulása tőgybimbókkal. Szaporasága kiváló, két ellésre legalább 3 bárányt produkál. Azokat az anyákat, amelyek egymásután háromszor egyes bárányt ellenek, selejtezni kell. A gyapjú finomsága 22 -36 μ m.

Törzskönyvbe kerülést kizáró okok:

- törzskönyvbe kerülés paramétereinek nem teljesülése
- általános küllemi hibák
- durva fej, széles orrhát
- szarvaltság vagy szarvkezdemény
- színes gyapjú
- merinó jellegű fej
- ráncolt nyak

Törzskönyvbe kerülés feltételei:

	nőivar	hímivar
Életkor első elléskor, maximum (hó):	30	-
Báránykori súlygyarapodás, minimum (g/nap):	160	200
Testsúly éves korban, minimum (kg):	35	50
Bírálati pont	M	93

ROMANOV

Tenyésztési cél:

A fajta tenyésztésének célja nagy szaporaságú anyai fajta fenntartása, illetve a szaporaság növelése keresztezett anyai populációk létrehozásával. Tisztavérben és keresztezési partnerként is gazdaságosan tenyészthető. Hústermelés céljából anyai vonalként felhasználva nagy szaporaság és jó báránynevelő-képesség biztosítása.

A fajtajelleg leírása:

A fajta finom alkatú, amellet erőteljes és szilárd szervezetű. Feje széles, száraz, domború orrháttal, a szemek nagyok, a tekintete élénk. A homlok közepesen széles. A kosok feje rövidebb és szélesebb mint az anyáké. Szarvaltság és szarvtalanság mindkét ivarnál egyaránt előfordul. Nyak középhosszú, lapos, izomszegény. Háta, ágyéka egyenes, keskeny és izomszegény. Fara hosszú, csapott. Farka rövid, lábai hosszúak. A törzs közepesen dongás, a lábállás gyakran szabálytalan. A körmök szaru anyaga szilárd. A test felületét kevert szőrköntös borítja, amely elsődleges eredetű, – fényes fekete sima vagy ritkábban hullámos lefutású – felszőrökből és másodlagos eredetű mintegy kétszer olyan hosszú, hullámos ívelésű, ezüstfehér színű pehelyszálakból áll. A felszőrök és pehelyszálak aránya 1:3, 1:16 között változik. A fejen, a lábakon és a farkok végén kisebb-nagyobb fehér foltok található. A kosokon – ritkábban az anyákon is – a nyakélen a marig és farkok élen, esetenként az öv tájon hosszabb szálú fekete színű sörényszerű szőrképlet található. A romanov bárány születéskor rendszerint fekete színű, a fejen és a farkok végeken fehér jegyekkel. Szaporasága rendkívüli, az iker és hármas ellés rendszeres, a négyes ellők gyakoriak, e mellett évente kétszer is ellethető.

Törzskönyvbe kerülést kizáró okok:

- törzskönyvbe kerülés paramétereinek nem teljesülése
- általános küllemi hibák

Törzskönyvbe kerülés feltételei:

	nőivar	hímivar
Életkor első elléskor, maximum (hó):	30	-
Báránykori súlygyarapodás, minimum (g/nap):	160	200
Testsúly éves korban, minimum (kg):	35	50
Bírálati pont	M	93

AWASSI

Tenyésztési cél:

A fajta tisztavérben történő fenntartása, intenzív tejelő juhászatok számára. Cél az egyedek tejtermelő képességének növelése.

A fajtajelleg leírása:

Erős csontozatú, nagy testű, tipikusan tejelő fajta. A fej és lábvégek sárgás, vagy többnyire kávébarna színűek, a bunda fehér színű, tűzdelt, ritkábban színes.

A fej finom vonalú, a szemek nagyok, élénk tekintetűek, az orrhát domború, ez az ún. "ramszesz orr". Fülei hosszúak. Az anyák többnyire suták, vagy kisebb csökevényes szarvuk lehet, a kosok általában csigás szarvúak. Nem kívánatos tulajdonság a rövid, kicsi fül és a fehér szín dominálása a fejen. A nyak meglehetősen hosszú és vékony. Gyapjúja kevert gyapjú, az átlagos szálátmérő 30 µm felett van.

A törzs mély és széles, a hát hosszú és egyenes. A far hátsó része viszonylag széles és erősen lejt a zsíros farok felé.

Jellegzetessége és legfeltűnőbb testrésze a zsírfarok, mely széles és viszonylag rövid. Rendszerint a csánk fölött végződik.

Szezonálisan ivarzó intenzív tejtermelő fajta, amely azonban magas tejtermelőképességét csak megfelelő tartási-takarmányozási körülmények között tudja megvalósítani.

Törzskönyvbe kerülést kizáró okok:

- törzskönyvbe kerülés paramétereinek nem teljesülése
- általános küllemi hibák
- kosok esetében sutaság, a csökevényes (6 cm-nél kisebb) szarv elfogadott

Törzskönyvbe kerülés feltételei:

	nőivar	hímivar
Életkor első elléskor, maximum (hó)	30	-
Báránycori súlygyarapodás, minimum (g/nap)	200	220
Testsúly éves korban, minimum (kg)	40	50
Tejtermelés 1. vagy 2. laktációban, minimum (l)	50	
Anyai tejtermelés 1. vagy 2. laktációban, minimum (l)		150
Bírálati pont	M	93

BRIT TEJELŐ JUH

Tenyésztési cél:

A félintenzív kettős hasznosítású (tej-hús, hús-tej) fajta tisztavérben való fenntartása, a fajta nemesítésekor célként kitűzött tenyésztési és termelési tulajdonságok megőrzése, javítása. Olyan partner juh fajta biztosítása az árutermelő állományok részére, amelyben a jó tej- és hústermelő képesség a kiváló szaporasággal is párosul. Vonaltenyésztéssel fenntartani a fajta genetikai variációját és szervezeti szilárdságát. Keresztező partner biztosítása, jó báránynevelő képességű, nagyobb szaporaságú anyai árutermelő populációk kialakításához.

A fajtajelleg leírása:

Középhosszú fej, enyhén domború vagy egyenes orrháttal, széles homlok, mindkét nemben szarvatlan (a szarvcsonk megengedett). Füleik középhosszúak, oldalt felállók. Nyak közepesen hosszú, izmolt. Törzs széles, hengeres, közepesenél hosszabb. Mellkas széles, izmolt, a vastag lapockák miatt néha fűzöttnek látszik. A hát széles, az ágyék és a far közepes hosszúságú, jól izmolt. Szervezeti szilárdsága jó, csontozata finom, de fejlett. Testmérete közepesenél nagyobb.

A körmök, az arc és a nyálkahártyák gyengén, gyakran foltosan, pigmentáltak. Fej és lábak gyapjúval nem borítottak, a has benőttsége közepes. A gyapjú átlagos finomsága 30-40 µm. A tőgy jól illesztett, mérete nagy, gépi fejésre alkalmas.

Szezonálisan üzethető, jó legelőképes fajta.

Törzskönyvbe kerülést kizáró okok:

- törzskönyvbe kerülés paramétereinek nem teljesülése
- általános küllemi hibák
- szarvaltság

Törzskönyvbe kerülés feltételei:

	nőivar	hímivar
Életkor első elléskor, maximum (hó)	30	-
Báránykori súlygyarapodás, minimum (g/nap)	280	320
Testsúly éves korban, minimum (kg)	45	55
Tejtermelés 1. vagy 2. laktációban, minimum (l)	50	
Anyai tejtermelés 1. vagy 2. laktációban, minimum (l)		100
Bírálati pont	M	93

LACAUNE

Tenyészési cél:

A fajta tisztavérben való fenntartása, azonban a származási helytől eltérően hazánkban félintenzív tejtermelő illetve kettős hasznosítású (hús-tej) fajtaként tenyésztik, ennek megfelelően a fajta termelési paraméterei eltérnek a származási országban mutatott teljesítményektől. Mivel a fajtában a tej- és hústermelő képessége ideális módon egyesül, felhasználásával félintenzív tejelő illetve tej- és hústermelő állományok kialakítása lehetséges, illetve már kialakított tejelő konstrukciókon felhasználva a tejelő képesség csökkentése nélkül alkalmas az utódok piacképességének javítására. Keresztező partner biztosítása a hazai árutermelő állományok számára, kiválóan alkalmas jó báránynevelő képességű anyai populációk kialakítására. Kielégíteni a hazai, illetve külföldi tenyészállat igényeket, a hazai törzsellományok részére kiemelkedő minőségű apaállatok előállítására.

A fajtajelleg leírása:

A fej finom és keskeny, profil vonala általában domború. Nagy lelógó fülei vannak, az arcot ezüstfehér szőr fedi, szeme nagy, tekintete élénk. Csontozata finom, vékony. A lábai hosszúak, szilárdak, szabályos állásúak. A bőr vékony és rugalmas. A nyak hengeres, lebeny és ráncmentes. A far felé kissé trapézosodó hosszú hengeres törzs, egyenes hátvonal. A mellkas mély és lapos, a hát hosszú, felcsupaszodó. A fej fedőszőrrel borított a tarkó hátsó részéig. A lábak combközéptől lefelé szintén fedőszőrrel borítottak. A gyapjú rövid, csak a nyak háti részen, oldalközépig tart. A gyapjú finomsága 28 – 38 µm. Mind az anyajuhok, mind a tenyészkosok szarvatlanok.

Kiváló aszezonalitásra való hajlammal rendelkeznek, az év bármely szakában termékenyíthető, különös tekintettel az április-májusi időszakra.

Törzskönyvbe kerülést kizáró okok:

- törzskönyvbe kerülés paramétereinek nem teljesülése
- általános küllemi hibák
- szarv vagy szarvkezdemény (kosok „K” minősítést kaphatnak)
- gyapjúval fedett fej, has, láb
- színes gyapjú vagy fedőszőr

Törzskönyvbe kerülés feltételei:

	nőivar	hímivar
Életkor első elléskor, maximum (hó)	30	-
Báránykori súlygyarapodás, minimum (g/nap)	250	300
Testsúly éves korban, minimum (kg)	42	50
Tejtermelés 1. vagy 2. laktációban, minimum (l)	75	
Anyai tejtermelés 1. vagy 2. laktációban, minimum (l)		125
Bírálati pont	M	93

CIGÁJA

Tenyésztési cél:

Az őshonos cigája állományban a cél a fajta (és tájfajtái) genetikai képességeinek megőrzése, illetve genetikai variációjának fenntartása, a szilárd szervezet és a nagy ellenállóképesség megtartása, a jó anyai tulajdonságok és tejtermelő-képesség megőrzése parlagi viszonyok között.

Fajtajelleg leírása:

Közepes-nagy testű juh. A fej középnagy, az anyák feje elég száraz, a kosoké aránylag szélesebb és durvább. Az orrhát az anyákon enyhén, a kosokon kifejezettebben domború. Az orron enyhe tűzöttség előfordulhat. Az anyák szarvtalanok, vagy sarló alakú szarvat viselnek, a kosok egy része szarvtalan, másik részük másfél körívet leíró erős, csigás szarvat visel. Szürke a köröm valamint a szarvált egyedek szarva is. A fejtető enyhe átmenetet képez a homlok és nyakél között. Az ajkak közepes finomságúak. A szemek nagyok sötétek és igen élénkek. A fülek közepesen hosszúak és vízszintesen hordottak. A nyak közepesen izmolt és ráncmentes, a vállak jó kötésűek, a mar közepesen széles és izmolt. A hát és ágyék egyenes, aránylag hosszú és közepesen izmolt. A törzs a fiatal korban jól táplált egyedeknél hosszú, mély és dongás. A has a kosoknál hengeres, anyáknál terjedelmesebb. A far enyhén lejtős, közepes hosszúságú, szélességű, izmoltságú, sokszor csapott. A csontozat erőteljes. A tőgy jól fejlett. A végtagok a törzshozhoz képest aránylag rövidek és mérsékelten izmoltak. A hegyi változat alacsonyabb, de dongásabb, és rövidebb lába miatt zártabb benyomást kelt. Az alföldi változat ezzel szemben méretesebb, szellősebb. A fej és lábak feketék, sötétbarnák vagy barnák. A bőr tömör, rugalmas, enyhén pigmentált vagy hússzínű. A száj nyálkahártyája és a nyelv palaszürke. A bunda fehér, fürtös szerkezetű, tűzdeltség előfordulhat. A bárányok színe homokszürke, sárgásbarna vagy sötétbarna, de rövidebb-hosszabb idő múlva mindegyik bundája kifehéredik. A bunda a fejet (a pofa kivételével), a nyakat és a törzset is fedi: lenyúlik a lábtőig, illetve a csánkig (gyakran azonban csak az alkar és az alcomb feléig), illetve ráterjed a hasaljra. A kosok nyírósúlya 4-5 kg, az anyáké 3-4 kg, 8-10 cm fürtmagassággal. A gyapjú finomsága 28-36 μm .

Törzskönyvbe kerülést kizáró okok:

- törzskönyvbe kerülés paramétereinek nem teljesítése
- általános küllemi és gyapjúhibák (foltosság a bundában)
- világos vagy tarka fej és lábak
- durva felszőrök túlsúlya

Törzskönyvbe kerülés feltételei:

	nőivar	hímivar
Életkor első elléskor, maximum (hó)	36	-
Báránykori súlygyarapodás, minimum (g/nap)	230	280
Testsúly éves korban, minimum (kg)	35	45
Bírálati pont	M	93

CIKTA

Tenyésztési cél:

A parlagi juhok csoportjába tartozó, régi háztáji fajta, gazdasági jelentősége napjainkban csekély. Elsősorban génmegőrzési célból tartjuk fent. Legfontosabb feladat a veszélyeztetett fajta tulajdonságainak, eredeti genetikai variációjának megőrzése, illetve a fajta biztonságos fennmaradáshoz szükséges populációnagyság elérése, fenntartása.

Fajtajelleg leírása:

A fej arányosan kicsi, a homlok, orrhát az anyáknál egyenes, a kosoknál domború. A fül kicsi-közepes nagyságú, keskeny, hegyes, vízszintesen hordott, egyes egyedeknél tölcészerűen sodrott. Az anyák túlnyomórészt szarvatlanok, de a kosok egy része is. A szarvált kosok általában csigás szarvat viselnek. Ennek mérete, vastagsága, hossza, a csiga nagysága, terpesztése egyedenként változó. Azonban kívánatos, hogy a csiga első fordulata a halántéktól legalább 1 ujjnyi távolságra legyen.

A cikta kistestű, erős és szikár. A lábak vékonyak, kecsesek, a testmérethez arányosak, nagy gyapjúban azonban túl finomnak tűnhetnek. A fark általában a csánkig ér. Méreteit tekintve a legkisebb őshonos magyar juh fajta. Marmagasságuk 60 cm körüli. A kifejlett anyák testsúlya 30-45 kg között, a kifejlett kosoké 45-60 kg között változik.

A fej fehér színű, rövid fényes szőrrel fedett. A gyapjú a homlokon, a legtöbb juhon a szem vonaláig benőtt. A mellső lábakat mindig rövid szőr fedi. A hátsó lábak hátulsó éle (hátsó lábszár) azonban gyakran enyhén seprűs, de nem gyapjúval benőtt. A testet alácsüngő, fehér színű, tincses gyapjú fedi (kevert gyapjas juh). Az éves gyapjúnövekedés meghaladhatja a 20 cm-t.

A bőr pigmentmentes, azonban az orr, szem, fül, száj tájékán előfordulnak kisméretű pigmentfoltok, ritkán a test egyéb részein is, de ez nem kívánatos. A körmök és a szarvak viaszszárgák (a körmök sávozottsága előfordulhat). A körmök erősek, egészségesek, a juhok lábvég betegségekre nem hajlamosak. A bőr vékony, rugalmas. A kosok orrhátán kifejezett haránt-ráncok nem kívánatosak.

Vérmérsékletét tekintve élénk, figyelmes juh. Aszezonális ivarzásra az egyedek jelentős része hajlamos, jó báránynelvelő.

Törzskönyvbe kerülést kizáró okok:

- törzskönyvbe kerülés paramétereinek nem teljesítése
- általános küllemi és gyapjú hibák (merinó jellegű gyapjú, foltosság)
- fej bármely részén és a lábszáron (2 cm-nél nagyobb átmérőjű) fekete vagy barna foltok

Törzskönyvbe kerülés feltételei:

	nőivar	hímivar
Életkor első elléskor, maximum (hó)	36	-
Báránkori súlygyarapodás, minimum (g/nap)	140	180
Testsúly éves korban, minimum (kg)	25	33
Bírálati pont	M	93

GYIMESI RACKA

Tenyésztési cél:

Az extenzív őshonos fajta genetikai képességének megőrzése, eredeti genetikai variációjának fenntartása. A fajta eredetileg tej-hús hasznosítású. Célnak tekinthető a fajta tejtermelő-képességének, szilárd szervezetének és nagy ellenálló-képességének megőrzése, de elsősorban a génmegőrzés céljából kívánjuk fenntartani.

A fajtajelleg leírása:

A gyimesi rackajuh bundájának színe fehér, szürke vagy fekete. A szürke és fekete változat feje, lába, körme is fekete. A fehér színváltozat esetén a fejen és a lábakon színes foltok - leggyakrabban az orr, száj, fül, és a szemek körül (okula, illetve vakisa), vagy kisméretű foltok egyenletesen elosztva (szedres változat) lehetnek. A fej a törzshöz viszonyítva közepes nagyságú, rövidebb, vaskosabb, mint a magyar rackaé, a koponya elég széles, de az arci rész elkeskenyedő. A kosoké rövidebb, szélesebb, burkoltabb. A szarvak az anyáknál sarló alakúak vagy kistülkösek, de sok a szarvatlan (suta) egyed. A kosok laza, csigás szarvakat viselnek $1\frac{1}{2}$ - $2\frac{1}{4}$ csavar fordulattal. A fülkagylók közepes nagyságúak (előfordul „piri”-fülű változat), kissé vastagak, közepesen vagy kissé lefelé állók. A szemek élénkek, közepes nagyságúak. A nyak közepes hosszúságú és közepesen izmolt. A törzs a rackajuh fajtához viszonyítva mély és dongás. A has kosoknál hengeres, az anyáknál terjedelmesebb. A far kissé csapott, de elég hosszú és széles, jól izmolt. A csontozat erőteljes, a végtagok mérsékelten izmosak. A farok kissé magasan tűzött, hosszú, mozgás közben „rengő” járást kölcsönöz az állatnak. A tőgy jól fejlett és csupasz. A test felépítése arányos és tetszetős, mozgása gyors, a vérmérséklet közepesen élénk. A legnagyobb juh fajta a rackajuhok csoportjában, az anyajuhok súlya 45-50 kg, a kosoké 80-90 kg. A bőr tömör, rugalmas. A bundája kevert gyapjú, felszörökből és pehelyszálakból áll. A gyapjú finomabb, pehelyszálakban gazdagabb, mint a magyar rackaé, hosszú, lágy, puha tapintatú. A felszörök hossza 30-40 cm-t is elérheti, a pehelyszálaké 14-18 cm-esek. A felszörök bágyadt-üvegfényűek, és majdnem egyenes lefutásúak, úgynevezett „szálasszörű”. A pehelyszálak ezüstfényűek, és íveltebbek, a tincsek lazák.

Törzskönyvbe kerülést kizáró okok:

- törzskönyvbe kerülés paramétereinek nem teljesülése
- általános küllemi és gyapjúhibák
- heterogén alkat
- merinó jellegű gyapjú
- gyapjús (merinó jellegű) első láb
- szűk – egészségre káros – szarvalakulás, kosoknál szarvatlanság

Törzskönyvbe kerülés feltételei:

	nőivar	hímivar
Életkor első elléskor, maximum (hó)	36	-
Báránkori súlygyarapodás, minimum (g/nap)	200	240
Testsúly éves korban, minimum (kg)	32	45
Bírálati pont	M	93

HORTOBÁGYI (MAGYAR) RACKA

(fekete - fehér)

Tenyésztési cél:

Külterjes tartásmódot jól tűrő, évezredes magyar fajta megőrzése, eredeti genetikai változatosság fenntartása. Elsősorban génmegőrzés céljából tartjuk fenn, de kiválóan alkalmas speciális (bio, öko) termékek(élelmiszerek, használati tárgyak) előállítására.

Fajtajelleg leírása

Bár az egész testi felépítettsége tetszetős, mégis a legszebb testtája a feje. Büszke tartása, fölfelé álló pödrott szarvai egyedülállóak a világ juhajtái között. Koponyája megnyúlt, közepes szélességi mérete mellett a hosszúság a mérvadó. Az arcot rész felé elkeskenyedő, de nem hegyesedik el. Az arcél az anyajuhokon megközelíti az egyenest, de sohasem homorú, a kosok közepesen domború orrvonallal bírnak. Az anyák feje finom, száraz, a kosoké burkoltabb, de nem durva. Kifejezett a másodlagos nemi ivarjelleg. A szemboltívek kifejezettek, de nem erősek. A szemek enyhén kinnülők, de nem dülledtek. Tekintete élénk, figyelmes. A fülkagylók a közepes nagyságútól kisebbek, vékonyabbak, vízszintes tartásúak, ám rendkívül mozgékonyak. A legtetszetősebb szarvalakulás előlnézetből az egyenes szárú, szabályos V alakban felfelé álló, hossz tengelyében egyenletesen pödrott, két éves kor fölött legalább 4 csavar fordulatot vett szarv. Oldalnézetben az arcél meghosszabbított vonalától előbbre dől. A kosok szarva hosszabb, vastagabb és valamivel nagyobb terpesztésű. A fajta genetikai változatosságának megőrzése érdekében az egyenestől eltérő szarvalakulások (pl. tulipán alakú) is megengedhetők. A tenyésztésben törekszünk a hosszabb szarvak elérésére, de nem cm-re tenyésztünk. A szarvak hossza anyáknál meg kell, hogy haladja a fej hosszát, míg kosoknál a fejhossz legalább kétszerese a kívánatos. A szemhéjak és az ajkak feszesek. A fejet fényes rövid szőr borítja. A homlokon gyakori gyapjúpamacs megengedhető, viszont az arci rész mindig tiszta legyen. A nyak közepesen izmolt, lebernyeg és ráncmentes, tetszetős, büszke tartású ún. szarvasnyak. A hát felső vonala egyenes, fiatal korban farban némi túlnőttség mutatkozik. A törzs parlagi jellegű, nem megnyúlt, de nem is zömök, a négyzettől kissé eltérő téglalap. A hát élesebb és keskenyebb a többi juhajtához képest. A mellkas mély, de nem dongás. A has kosoknál hengeres, az anyáknál terjedelmesebb. A far enyhén lejtős, közepes szélességű és hosszúságú. Az anyák tőgye jól fejlett és csupasz. A fark alacsonyan tűzött, hosszú, a csánkon minden esetben túlér. Az izomzat szikár, de rugalmas. A lábak vékonyak, de csontozata erős, szikár, inai acélosak. A csülkök szilárdak, szaruja rugalmas, szabályos formájú, külterjes tartásmód esetén gondozást nem igényel. A lábak középestől hosszabbak, a könyökizület magassága több mint a marmagasság fele, de nem „nyakigláb” és nem lehet „levegős”. Mozgása gyors, ügyes és harmonikus. A racka bőre finom, de rendkívül rugalmas. Gyapja durva (átlagosan E-szortiment), kevert (pehelyszál 20-40, felszőr 60-80 µm közötti szálfínomságú). A bunda tincses, majdnem zsinóros szerkezetű, hullámos lefutású, egyes testtájakon akár 30 cm-t is elérő vagy meghaladó hosszúságú, majdnem földig érő, csak a nyakat és a törzset fedi. Nem lehet kócos, illetve nemezesedő, (ami leggyakrabban istállózott tartásnál fordul elő) ha az nem helytelen tartásmód következménye. A mellső lábak rövid, fényes fedőszőrökkel borítottak. A hátulsó lábak gyapjúval benőttsége igen gyakori, de a tenyésztésben törekednünk kell a hátulsó lábak tisztaságára is. A hasra rendszerint nem jellemző a benőttség, különösen idősebb korban. A bunda színe fehér vagy fekete. A gereznája kiváló

viseletet (pl. kucsma, suba) adott a magyarságnak századokon át. A magyar rackajuh testsúlyát tekintve közepes nagyságú a racka juhok csoportjában. Az anyák súlya 35-45 kg, a kosoké 55-75 kg, marmagasság anyáknál 66 cm, kosoknál 72 cm átlagosan. Évente egyszer ellik, mivel ivarzása szezonális, július közepétől január közepéig nagy biztonsággal termékenyíthető. Ikerellések aránya az élőhelytől függően 5-40 %. Kiváló anya, jó báránynevelő, tejtermelése alapján akár a tejelő juhok csoportjába is sorolhatnánk. Korábbi adatközlők mérései szerint a bárányok leválasztása után 60 liter tejtermelésre is képes, ámbár ma már nemigen fejjik. A bárányok erősek, rendkívül életképesek, már a születésük napján képesek az anyjukkal akár több kilométert is megtenni. A tökéletes szervezeti szilárdsága, jó legelőkészsége, élénksége kiválóan alkalmassá teszi a külterjes, jórészt istálló nélküli tartásra. Így tartották ezer éven keresztül, így kell megőriznünk ezután is. Nem tűrhető el tehát semmiféle, a puha, laza szervezetre utaló jel a fajtában.

Fehér színváltozat:

A pofa és a lábak rövid szőre a bőrsárgától a fényes vörösbarnaig terjedő színű. A bunda úgymond szennyes fehér. Előfordulnak a törzs hátulsó részén halvány vörhenyes-lila színű egyedek is. A szarvak viaszsárgák, melyeken sötétebb csíkok előfordulhatnak, de ne uralkodóan. A körmök sötét-viaszsárgák vagy sötétbarnák, sávozottság is elfogadható. Az ajak, a szemhéj, a szájpadrás az orrtükör sötét rózsaszín, rajta gyakran festenyfoltok találhatóak. A bárányok színe születéskor: a fej, az alsó nyakél, a lábak, a fark barnák, a többi testtáj fehér, de igen gyakori a teljesen fedett barna színű bárány is.

Fekete színváltozat:

A pofa és a lábak rövid szőre fényes fekete. A gyapjú egyaránt fekete. A bárányok születéskor fényes fekete színűek, a gyapjú rövid és igen göndör csigákat alkot, szépségben megközelíti a fekete színű karakul bárányokét. Nyár folyamán nap hatására előfordul, hogy a szálvégek kivörösödnek. Idősebb korban öszülés (darusodás) következik be, amely a bundának szürke árnyalatot ad. Számos egyed a korról olyan „daruszörűvé” válik, hogy feketének alig nevezhető, ám a kis létszámú fekete populáció miatt még az ilyen egyedekre is szükség lehet. A szarvak és a körmök sötét palaszürkék vagy feketék, a szarvakon csíkozottság elfogadható. Az ajak, a szájpadrás és a nyelv egyenletesen sötétszürke. A bundában a fürtök hosszúsága ritkán éri el a fehér színváltozatét. Kisfokú tűzőttség éves kor felett a száj körül és a lábakon megengedett.

Törzskönyvbe kerülést kizáró okok:

- törzskönyvbe kerülés paramétereinek nem teljesülése
- a fajtára jellemzőtől eltérő általános küllemi és gyapjúhibák
- a szarvatlanság vagy a fajtajelleg leírástól eltérő súlyos szarv hibák, gyapjús mellő láb
- fehér színváltozat esetén a testen lévő sötét (fekete) foltok, a már fiatal korban tarka pofa és lábak, erősen tarka fülek, a szürke szín bármilyen árnyalata a fejen és lábakon
- fekete színváltozat esetén fehér folt a testen, fejen vagy a farokvégen, a már fiatal korban (18 hónapos kor előtt) fellépő erős tűzdeltség a bundában, karakul jellegű, lapos és nagyobb szőrforgók a bárány prémjén,

Törzskönyvbe kerülés feltételei:

	nőivar	hímivar
Életkor első elléskor, maximum (hó)	36	-
Báránykori súlygyarapodás, minimum (g/nap)	120	180
Testsúly éves korban, minimum (kg)	26	33
Bírálati pont	M	93

TEJELŐ CIGÁJA

Tenyésztési cél:

A cigája fajta Magyarországon és a környező országokban tenyésztett nagyobb tejtermelőképeségű változata, nemzeti kincsünk része. Elsődleges cél a veszélyeztetett őshonos fajta tulajdonságainak, eredeti genetikai variációjának megőrzése, illetve a fajta megőrzéséhez szükséges populációnagyság elérése, fenntartása. Tenyésztési cél a tejtermelés, a szaporaság és a báránynevelő képesség javítása, a szilárd szervezet és nagy ellenállóképesség megtartása mellett. Félintenzív tartási-takarmányozási feltételeknek megfelelő tejelő típus kialakítása, folyamatos javítása. Hazai fenntartása és tenyésztése időszaki importot igényel.

Fajtajellem leírása:

A közepesnél nagyobb testű, ellenálló, edzett igen élelmes fajta. A fej középnagy, a kosoknál aránylag rövidebb, szélesebb és durvább. A homlok és az orrhát domború, jellegzetes "kosorr". Az anyák szarvatlanok, a kosok szarváltak, de lehetnek suták is. A fülek nagyok, hosszúak és lelógók. A nyak kevésbé izmolt, a mellkas néha lapos. A hát és ágyék egyenes, a végtagok hosszához viszonyítva aránylag rövid és közepesen izmolt. A medence széles, a far közepes hosszúságú, sokszor csapott. A tőgy jól fejlett illesztésű. A csontozata erőteljes. A végtagok hosszúak és mérsékelten izmoltak. A fej és a lábak feketék vagy barnák. A bőr pigmentált, a száj nyálkahártyája és a nyelv palaszürke. A bunda fehér, fürtös szerkezetű, sok egyednél "tűzdelt", vagyis a fehér bundában fekete szálak vannak, de előfordul szürkés-, barnás- vagy fekete színű bunda is.. A bárányok feketén születnek; bundájuk színe rövidebb-hosszabb idő múlva általában kifehéredik. A bunda csak a nyakat és a törzset fedi. A kosok nyírósúlya 5-6 kg, az anyáké 4-4,5 kg, 9-14 cm fürtmagassággal. A gyapjú finomsága 38-42 µm.

Törzskönyvbe kerülést kizáró okok:

- törzskönyvbe kerülés paramétereinek nem teljesítése
- általános küllemi hibák
- világos vagy tarka fej és lábak
- durva felszőrök túlsúlya
- foltosság a bundában

Törzskönyvbe kerülés feltételei:

	nőivar	hímivar
Életkor első elléskor, maximum (hó)	30	-
Báránykori súlygyarapodás, minimum (g/nap)	230	280
Testsúly éves korban, minimum (kg)	40	50
Tejtermelés 1. vagy 2. laktációban, minimum (l)	50	
Anyai tejtermelés 1. vagy 2. laktációban, minimum (l)		100
Bírálati pont	M	93